

STUDIJSKI DNEVI DRUŠTVA NOVINARJEV SLOVENIJE

DANES IMAMO REALNO BOLJŠE POGOJE KOT LANI

Na nedavnih šestih »Spomladanskih dnevih Mitje Gorjupa«, ki so bili to pot v Rogški Slatini, je zbranim številnim novinarjem iz Slovenije in Jugoslavije govoril tudi predsednik IS Skupščine SR Slovenije Janez Zemljarič o aktualnih družbeno-ekonomskih razmerah in uresničevanju dolgoročnega programa stabilizacije.

Janez Zemljarič.

njem že pomembne strukturalne in kvalitativne premike. Kljub zmanjšanju uvoza nismo obdržali proizvodnje samo na lanskem ravni, temveč smo jo zadnje mesece celo povečali.

Tudi nekatere druge veje gospodarstva so doživele lep napredek, kot kmetijstvo in turizem. Tako je bila oktobra proizvodnja v Sloveniji za deset odstotkov višja. Vse to smo dosegli z velikimi napori in prizadevanjem vseh delovnih ljudi — od delavcev do vodilnih.

Ko je govoril o ovirah v prihodnjem letu, je Zemljarič podčrtal visoko stopnjo naše zunanje zadolženosti, svetovno recesijo, ki še ni premagana ter krizo v mednarodnih političnih odnosih v svetu. Recesija zagotovo vpliva na naše možnosti v prihodnjem letu, saj znašajo naše obveznosti do tujine za leto 1984 kar 5,3 milijarde dolarjev glavnice in obresti iz dolgoročnih in

srednjeročnih posojil.

Seveda predstavljajo tudi kratkoročna posojila dokaj pomembne obveznosti, ki jih kljub povečanemu izvozu in upadanju uvoza opreme ter repromateriala ne bomo zmogli poravnati brez nadaljnega vključevanja mednarodne zunanje pomoči v 1984. letu. Vse kaže, da bomo to pomoč dobili, in če bo šlo tako, kot smo si zamislili, seveda s povečanjem izvoza na konvertibilno področje, bi lahko v prihodnjem letu ustvarili določen suficit v tekoči plačilni bilanci države.

Ko je v nadaljevanju svojega obširnega izvajanja Janez Zemljarič spregovoril še o področju cen in inflacije, je poudaril, da tu, žal, še ne uresničujemo stabilizacijske politike. Za vse te tegobe imamo klasične vzroke, kot so nezadostna ponudba, nizka produktivnost, slaba učinkovitost gospodarjenja vse to pa skušamo pokriti s ceno. Specifični vzroki pa so naša politika aktivnega tečaja dinarja, in politika obrestnih mer, kar vse vpliva na nelikvidnost, zadolževanje, visoko režijo in podobno.

Kljub temu pa je poudaril, da smo se za politiko aktivnega tečaja dinarja in ustrezne obrestne mere odločili zavestno in da kljub visoki inflaciji nikakor ne smemo izgubljati vere v presejanje in postopno odstranjevanje omenjenih pojavov. Ob koncu svojega obsežnega izvajanja, ki ga je Janez Zemljarič dokumentiral s številkami in dejstvi je dejal, da je družbeno-gospodarski položaj v Jugoslaviji danes zapleten in težak, vendar pa ni brezupen. Realno imamo boljše osnove danes kot ob istem času lani, imamo program, povečan izvoz, izkušnje in tudi pripravljenost ljudi, da se izkopljemo iz vseh težav, ki ne pestijo danes samo Jugoslavije, ampak ves svet.

D.Ž.

ISKRA MENJAVA S TUJINO V 9. MESECIH

Na konvertibilno področje smo izvažali bolje, kot na klirinško

V prvih 9. mesecih je Iskra izvozila za dobrih 134 milijonov dolarjev. To je le nekaj več, kot polovica letne izvozne naloge, po drugi strani pa za 12% več, kot je znašal izvoz v enakem obdobju lani.

„Izvoz v prvih 3 četrtletjih ni zadovoljiv,“ poudarja direktor zunanje trgovinske temeljne organizacije Iskri Commerce Miloš Resnik, „po strukturi pa smo relativno lahko bolj zadovoljni s konvertibilnim izvozom. Ta je v 9. mesecih dosegel 96,6 milijona dolarjev, kar je 63% letnega plana in je celo za tretjino večji, kot primerjalni v prvih devetih mesecih lani.“

Če še razčlenimo konvertibilni izvoz v višini 96,6 milijona dolarjev, najpogostejši, da odpade na kooperacije skoraj 23 milijonov dolarjev, nekaj manj kot 74 milijonov dolarjev pa na redni izvoz.

Mnogo manj ohrabrilne pa so številke o izvozu na klirinško področje. Tja so Iskrine tovarne prodale v devetih mesecih za 37,7 milijona dolarjev, to pa je skoraj za tretjino manj kot v enakem obdobju lani.

Izvozna usmerjenost po posameznih delovnih organizacijah je takole. Bolje kot lani, so letos izvažale široka potrošnja, Kibernetika, IEZE in Zmaj, nekoliko pod lanske letne rezultate sta Avtoelektrika in Elektrooptika, najbolj pa je letos zaostala Telematika, in sicer s klirinškim izvozom, medtem ko je konvertibilnega povečala za dobrih 100%.

Na konvertibilno tržišče je v obdobju januar — september največ prodala široka potrošnja, in sicer za približno 20 milijonov dolarjev, največ na račun kooperacij, sledi Elek-

tro-optika s 17 milijoni, Kibernetika s 13, IEZE z nekaj manj kot 9 milijoni, Telematika z dobrimi 8 milijoni, Avtomatika in Avtoelektrika pa sta izvozili vsaka po dobrih 7 milijonov dolarjev. Ostale delovne organizacije so nekoliko skromnejše, vendar je na primer za Zmaj konvertibilni izvoz v višini milijon dolarjev v 9. mesecih velik uspeh, na kakršnega pred dvema, tremi leti tudi pomislili niso.

V oceni izvoznih rezultatov je direktor Resnik poudaril, da bi morala biti številka vsaj še za 15 milijonov dolarjev višja, kajti za toliko je imela Iskra več naročil. Vzroki za tolikšen izpad so znani, podrobno pa jih je razčlenila tudi tradicionalna Iskrina konferenca mednarodnega trženja. Ti vzroki so med drugim pomanjkanje nekaterih izdelkov za izvoz, poslovna nedisciplin, spremenljiva kakovost in še kaj, seveda da o pomanjkanju repromaterialov ne govorimo.

Od omenjenih 15 milijonov dolarjev izpada, gre na račun klirinškega kar 9 milijonov dolarjev, „vendar je tudi konvertibilnih slabih 6 milijonov dolarjev, mora nad katero bi se morali še kako zamisliti, pa ne samo zaradi nižjega izvoza pač pa tudi zato, ker prav ti izpadi kažejo na našo neposlovnost pri izpolnjevanju dogovorov s tujimi partnerji,“ poudarja Miloš Resnik.

Srečanje na 12. ZT konferenci smo s sogovornikom izkoristili tudi za oceno izvoznih možnosti do konca leta, seveda pa nismo pozabili še na uvozno problematiko, ki je z dneva v dan bolj pereča.

Vse kaže, da letošnjega izvoznega načrta v višini 247 milijona dolarjev ne bomo uresničili. Seveda se bomo skušali tej številki kar najbolj približati in bomo naredili vse za uspešen potek akcij za izpolnitev konvertibilnega izvoznega načrta. Glede uvoza

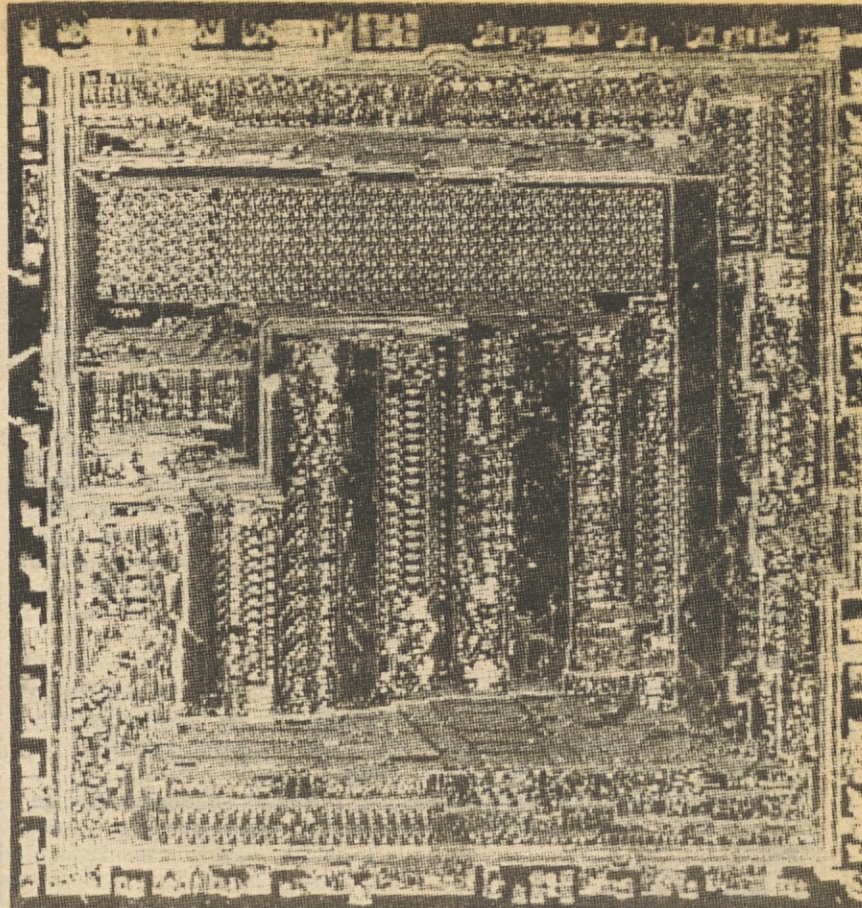

Miloš Resnik.

naj povem, da smo na tujem kupili za 74 milijonov dolarjev reprodukcijskih materialov in opreme, to pa je za 6% manj kot v enakem obdobju lani. Na konvertibilnem področju smo kupili za 65 milijonov dolarjev, kar je polovica letne vsote ali pa 9% manj kot v enakem obdobju lani. Ugotavljamo, da se nam izvoz s klirinškega področja povečuje in bi se moral v naslednjem letu približati številki 20 milijonov dolarjev.“

Na konferenci Iskrinega mednarodnega trženja je bilo veliko pikrih besed izrečenih prav na račun zastarelosti Iskrinega proizvodnega programa, to pa je seveda še kako povezano z uvozom sodobnih naprav. O tem je direktor Resnik dejal tole: „V devetih mesecih je Iskra uvozila za manj kot 2 milijona dolarjev opreme, kar pa je v naši panogi, kjer se po svetovnih merilih menja tehnologija za nekatere programe v treh do petih letih, izredno zaskrbljujoč podatek. Zaradi številčnih omejitev bomo morali sprožiti akcije na različnih upravnih in političnih ravneh, da končno le resjšjo vprašanje uvoza opreme, sicer bodo vsi naši načrti o izvozni ekspanziji v prihodnjih letih padli v vodo...“

Lado Drobež

OTVORITEV NAŠE PODRUŽNICE V KALIFORNIJI

Iskra v srcu mikroelektronike

Minuli teden je storila Iskra nov korak naprej v svoji izvozni in tehnološki naravnosti. V Santi Clari, središču znamenite »silicijske doline« v Kaliforniji smo odprli svojo podružnico. Otvoritev se je udeležil tudi predsednik KPO SOZD Iskra Boris Lasič, ki nam je ob tej priložnosti povedal:

»V Santi Clari (ZDA) je bila prejšnji teden odprta podružnica Iskre Electronics Inc. New York z namenom, da naj se podružnica ukvarja z dejavnostmi, ki jih Iskrina firma v Ameriki opravlja v vzhodnem delu ZDA. Tu gre predvsem za prodajo, plasma izdelkov, skratka za povečanje izvoza Iskre v Ameriki. Zahodni del Amerike je na elektronskem, mikroelektronskem področju vodilni na svetu zlasti pa še dolina Sante Clare, »silicijska dolina« s središčem v Santa Clari, južno od San Francisca. Silicijska dolina združuje več kot 400.000 proizvajalcev in razvojnikov s področja mikroelektronike, in to je nedvomno največja proizvodna in razvojna gostota za določeno branžo na svetu.

Našo podružnico v Santi Clari smo seveda pripravljali dlje časa, minuli teden pa je bilo njeno slovesno odprtje, ki se ga je udeležilo izredno veliko predstavnikov pomembnih ameriških tovrstnih tvrdk, med njimi tudi Robert Penn, predsednik AMI družbe, ki je največja proizvodno—dizajnerska tvrdka na svetu za področje naročniškega dizajna mikroelektronike. Z njim je bil tudi izvršni podpredsednik AMI g. William F. Nicholson Jr. s tremi sodelavci tvrdke AMI. Poleg njih so bili navzoči še predstavniki petih ameriških tvrdk, s katerimi nameravamo navezati pomembne poslovne odnose in predstavniki naše kolonije, ki na tem področju zelo uspešno deluje, med njimi tudi Ivanek in Rode, stara iskrška znanca.

Kot sem že povedal, je bila otvoritev sama izredno uspešna, prostori naše podružnice so izredno funkcionalni in so v znanem središču mest Santa Clara, tako da so posamezni kupci in tudi dobavitelji za Iskro zelo pomembnih mikroelektronskih elementov in naprav v sami bližini. Ob tej priložnosti je bilo tudi govora o drugi dejavnosti, ki jo Iskra prav tako želi organizirati v silicijski dolini, to je o tehnološki in razvojni dejavnosti. Za to priliko sta v Santo Claro tudi prišla profesorja Lojze in Janez Trontelj, dalje glavni direktor naše DO Mikroelektronika Ivo Banič ter smo se tako z družbo AMI kot nekaterimi drugimi pogovarjali o tem, kako bi oživili idejo o tehnološkem punktu Iskre v tem delu sveta. Govora je bilo o samem načinu dela te skupine, tudi o vlogi inštituta za mikroelektroniko na naši univerzi dalje kako naj bi se ustrezni ljudje vključili v ta, recimo, čisto tipičen iskrški punkt. Tehnološki del je bil dogovorjen že do te mere, da je možno začeti z delom kmalu, ko bodo ljudje, predvsem iz Slovenije, to so iskrški ljudje in ljudje s fakultete pod vodstvom profesorja Trontelja, pripravljeni za delo in voljni oditi.

Ob tej priložnosti smo tudi pregledali tudi delo na področju razvoja mikroelektronike, ga ocenili in postavili okvire za nadaljnje sodelovanje na tem področju med Iskro in fakulteto. Program dela in dogovor, to je formalni del, mora biti sprejet v kratkem in v njem bodo prišle do izraza vse želje in ideje posameznih tovarn, koristnikov mikroelektronskih vezij kot so to predvsem Telematika, Elektrooptika, Avtomatika, Elementi, Avtoelektrika in ostali. Z vodilnimi tehnološkimi in tudi drugimi ljudmi iz novih delovnih organizacij bomo v sklopu organov, ki upravljajo že zdaj delo v mikroelektroniki, pripravili program in bo program tisti, ki bo začrtal naše delo in odnose z našim tehnološkim punktom v tujini.

Vse bo potekalo v okviru programa, ki bo zastavljen v Iskri in uglasen z laboratorijem za mikroelektroniko na naši univerzi in ga bomo šele potem dali kot delovno nalogo Iskri v Ameriki in vsem partnerjem, ki bodo sodelovali v tem Iskrinem prizadevanju na področju mikroelektronike.

D.Ž.

TOZD TGA, RETEČE

Manjši izmet, zaloge, boljša prodaja, višja produktivnost

Polletna izguba Tovarne gospodinjstskih aparatov iz Reteč se po rezultatih, ki so jih dosegli v devetih mesecih, seli v pozabo. Čeprav težav ni manjkalo tudi v tretjem letošnjem trimesečju, rezultat vzbuja upanje: izguba je zmanjšana, porasla je produktivnost, v primerjavi z lanskim letom je višji tudi fizični obseg proizvodnje.

Žal so rezultati nekoliko manj vzpodbudni, če jih primerjamo s planom. Zaradi velikih težav pri nabavljanju reprodukcijskih materialov je obseg proizvodnje manjši kot so načrtovali, čeprav se vedno nekaj večji kot v letu predtem. Nekaj manj je bilo v tretjem kvartalu tudi motenj v proizvodnji, čeprav so se vedno skoraj za desetino številčneje kot v lanskem letu. To obdobje je uspešnejše tudi pri

dohodku, saj je ta v primerjavi s tistim, ki so ga dosegli v prvem polletju kar podvojen. Nekaj so k temu prispevale za spoznanje višje cene izdelkov, vendar administrativna zavora grozi, da bo rezultat že v kratkem izničen: cene reprodukcijskih materialov še vedno naraščajo svobodno in precej hitreje kot bi bilo glede na zamrznjene

(Nadaljevanje na 2. strani)

Inflacija — zmaj, ki žre prihranke

Inflacija je beseda, ki jo slišimo in občutimo vsak dan. Kaj pravzaprav pomeni?

Inflacija je stanje, ko se pojavi v obtoku več denarja in kreditov, kakor pa je blagovnega kritja. Preveč denarja in kreditov pa ima za posledico (zaradi ekonomske zakonitosti ponudbe in povpraševanja), da se zniža vrednost denarja (depreciacija valute) in da se dvignejo cene blaga.

Negativne posledice inflacije občutijo predvsem varčevalci (v našem primeru tisti, ki varčujejo dinarje v banki ali doma) in občani, ki živijo „od plače“ (torej so delavci v težjem položaju kot kmetje). Pozitivne posledice inflacije pa občutijo tisti občani, ki so dobili kredite (za hiše, stanovanja, kmetijstvo, ipd), kajti do sedaj so bile obresti za kredite vedno nižje od stopnje inflacije (oz. depreciacije dinarja). Podobne posledice inflacije kot občani občutijo tudi organizacije združenega dela in drugi pravni subjekti.

VZROKI

Inflacija ima predvsem negativne gospodarske in politične učinke. Pa se vprašamo, kje so vzroki za nastajanje inflacije. Na pojav inflacije v nekem narodnem gospodarstvu lahko vplivata proračunski primanjkljaj in primanjkljaj v plačilni bilanci države. Seveda pa je to tudi odraz večjih motenj v delovanju gospodarskega sistema. Včasih pa se inflacija oblikuje hote, ker se na ta način pridobije sredstva za financiranje (predvsem proračuna).

PROTIINFLACIJSKI PROGRAM

Inflacija v Jugoslaviji je nadpovprečno visoka in to že nekaj let. Naše jugoslovansko gospodarstvo doživlja hude motnje, ki pa jih hočemo odpraviti s pomočjo programa stabilizacije. Komisija zveznih družbenih svetov za vprašanja gospodarske stabilizacije je (poleg drugih) pripravila tudi protinflacijski program. Ta program temelji na usmeritvi, da morajo delavci v temeljni organizaciji združenega dela oziroma njihovi delegati postaviti gospodarji dohodka in da morajo bolj neposredno nadzorovati pridobivanje in razporejanje dohodka. Ta program objektivno deluje v smeri krepitve samoupravljanja kot družbenoekonomskega odnosa in materialne osnove samoupravljanja.

Protiinflacijski program (sestavljen junija 1982) predvideva, da bo inflacija znašala konec leta 1983 približno 20 % in konec leta 1985 le 10 %. Takšno radikalno zmanjšanje inflacije naj bi uresničili s povečanjem učinkovitosti gospodarjenja v času velikih preobrazb v jugoslovanskem gospodarstvu in v družbi, v smeri kvalitetnejšega gospodarjenja in znatno širšega vključevanja našega gospodarstva v mednarodno delitev dela.

V prehodnem obdobju (do 1. 1985) bo potrebno krepiti učinkovitost gospodarjenja, zmanjšati delež investicij v družbenem proizvodu (od 35 % na 25 %) in zavreti rast porabe do realnih okvirov (splošno in skupno porabo zmanjšati od 35 % družbenega proizvoda na 30 %), zmanjšati stroške reprodukcije in izvajati neposredno družbeno kontrolo cen.

Inflacijo (prekomerno naraščanje obsega denarja in kreditov) povzročajo različni dejavniki. Zaskrbljujoče je dejstvo, da bo letos inflacija znašala nekaj nad 50 %, čeprav antiinflacijski program predvideva le 20 odstotkov. Kdo je odgovoren za takšno stanje? Glavni del odgovornosti nosijo zvezni organi, delno pa tudi republiški in pokrajinski. Pa tudi združeno delo mora prevzeti svoj del odgovornosti.

MONETARNA POLITIKA

Ta bo zagotovila zmanjšanje rasti denarne mase in bančnih posojil, s čimer se bo posredno vplivalo na investicije in na porabo. Zmanjšati je potrebno predvsem tisti del povpraševanja, ki je bil do sedaj financiran z emisijo (po domače s „tiskanjem denarja“). K temu naj bi pripomogla tudi dosledna preobrazba bančnih organizacij, ki naj bi se iz podaljšane roke državnih in političnih organov spremenile v dejanske finančne asociacije združenega dela.

Večje povpraševanje (kot imajo plačilno sposobnost) pa povzročajo tudi organizacije združenega dela. To dejstvo najlaže ugotovimo z naraščajočo nelikvidnostjo OZD. Naraščajoča nelikvidnost je odraz težnje po gospodarski rasti in finančne nediscipline, ki jo povzročajo OZD, državni in politični organi pa tolerirajo. Naraščajoča nelikvidnost je eden od povzročiteljev inflacije.

SPLOŠNA IN SKUPNA PORABA

Ta se mora zmanjšati na družbeno in gospodarsko upravičeno raven. Znižali se bodo davki in prispevki, ki se plačujejo iz dohodkov TOZD in osebnih dohodkov delavcev oziroma na promet izdelkov in storitev, ki sodijo v stroške reprodukcije ali v porabo delavcev. Večji pomen pa bo dobilo obdavčenje premoženja občanov, dohodka od premoženja, prometa nepremičnin ipd. Vse institucije in samoupravne interesne skupnosti pa bodo izdelale programe racionalizacije dela in poslovanja.

INVESTICIJSKA POLITIKA

Investicijske odločitve bodo podvržene ekonomskim merilom, po drugi strani pa bodo investicije omejene na obseg, ki je v skladu z dejansko oblikovano in zagotovljeno akumulacijo. Potrebno bo doseči največje možno samofinanciranje investicij oziroma samopravo združevanje sredstev, ki jih združujejo OZD. Pri zgrešenih investicijah bodo ekonomske sankcije zadele tako investitorje kot bančne organizatorje. Predvideva se, da se bodo investicije zmanjšale, tako da bodo znašale 25 % družbenega proizvoda (v Iskri so investicije znašale zadnja leta od 13 do 18 % družbenega proizvoda, ustvarjenega v Iskri).

POLITIKA CEN

V prehodnem obdobju (do 1. 1985) ne moremo računati, da bomo s konkurenčnim uvozom preprečevali rast cen v nekaterih gospodarskih panogah in grupacijah. Pri izvajanju politike neposredne kontrole cen, bodo upoštevana kot merila svetovna cena, kazalniki uspešnosti gospodarjenja in kazalniki namenske delitve dohodka. Administrativno odločanje o cenah pa lahko nekatere panoge neupravičeno pripelje v izgube (torej je tudi to odločanje povezano z odgovornostjo). Za takšne načrtovane izgube bo potrebno zagotoviti sredstva za kompenzacijo.

Rast cen znaša letos približno 50 % (dejanske so precej višje od planiranih). Iskra je podražitev blaga dobaviteljev (v povprečju in približno) prenesla na podražitev svojih proizvodov.

POLITIKA REALNEGA TEČAJA DINARJA

V prehodnem obdobju bo depreciacija tečaja dinarja (padec vrednosti dinarja) vsako leto manjša. Stroškovno inflacijo (ki nastane zaradi dražje- ga uvoženega blaga), naj bi kompenzirali z drugimi komponentami za obrzdanje inflacije. (Depreciacija tečaja dinarja do ameriškega dolarja in nemške marke v desetih mesecih letos znaša nad 70 %).

POLITIKA OBREŠTNIH MER

Obrestna mera se je zvišala, vendar je še vedno nižja od inflacije. To pomeni, da se akumulacija še vedno preliva k tistim, ki so najeli kredite (dinarske). Politika obrestnih mer v protiinflacijskem programu ni jasno začrtana, saj omahuje med upravičenim dvigom obrestnih mer in strahom glede povišanih obrestnih obremenitev gospodarstva.

(Nadaljevanje na 3. strani)

Devetmesečni poslovni rezultati SOZD Iskra

Podatki o devetmesečnem poslovanju kažejo, da SOZD Iskra tudi v tem letu uresničuje nekatere ključne opredeljene svojega razvoja, kot so: dinamična rast proizvodnje, konvertibilnega izvoza in akumulativnosti, saj so bili doseženi pomembni porasti glede na lansko devetmesečno obdobje. Vendar pa izjemno zaostrene gospodarske razmere resno ogrožajo izpolnjevanje planskih obveznosti.

Jugoslovansko gospodarstvo se mora letos še bolj kot v preteklih letih prilagajati nestalnim in nedorečenim pogojem poslovanja. Problem zunanje likvidnosti naše države, predvsem letošnje zelo visoke obveznosti odplačevanja v tujini najetih posojil, so narekovele v teku leta močno zmanjševanje deviz za potrebe gospodarstva in vrsto drugih prepovedi in omejevalnih ukrepov ekonomske politike, s katerimi gospodarstvo ob pripravi letnih načrtov ni računalo. Teža poslabšanih razmer in nedorečenost gospodarskih pogojev pa povzročata, da so dosežki mnogo skromnejši kot se je načrtovalo.

Industrijska proizvodnja je na jugoslovanski ravni dosegla le nekoliko večji obseg kot ob lanskem devetmesečju (indeks 100,6), medtem ko se je celotni izvoz povečal za odstotek (indeks 101,0), od tega izvoz na konvertibilno področje za 15 % (indeks 115,0). Izvoz na konvertibilno področje za 15 % (indeks 115,0). Izvoz na klirinško področje je bil na območju vse Jugoslavije močno pod lanskim de-

vetmesečnim nivojem. Pri tem je Slovenija dosegla razmeroma ugodnejše rezultate, devetmesečni porast proizvodnje je znašal 3,2 % in porast celotnega izvoza 7,5 %, pri tem porast izvoza na konvertibilno področje 14 %. V slovenskem celotnem izvozu je znašal delež konvertibilnega izvoza 77 %, na jugoslovanski ravni pa 64 %.

Iskrini rezultati so znatno prispevali k slovenskim devetmesečnim porastom. Porast proizvodnje, izkazan po metodologiji Zavoda za statistiko je v Iskri znašal 11 %, porast skupnega izvoza 12,9 % in izvoza na konvertibilno področje 33,1 %. Delež konvertibilnega izvoza v celotnem izvozu je znašal 72 %.

Porast proizvodnje, merjen na osnovi cen iz leta 1980 pa je v SOZD Iskra ob devetmesečju znašal 15,7 %, pri čemer je bila dosežena vrednost 20 mrd din, kar predstavlja pomembno povečanje glede na lanski tričetrtletni dosežek. Kljub temu pa je proizvodnja zaostala za planirano letno dinamiko. Plan SOZD Iskra je za letošnje leto predvidel skoraj 32 mrd in ob zaključku devetih mesecev je bilo realizirano le 63 % te vrednosti.

Razlog za zaostajanje za planom je predvsem v pomanjkanju ustreznih repromaterialov, kar je značilno za celo to obdobje. V tretjem kvartalu pa so bili pogoji nabave repromaterialov še slabši kot v prvem polletju leta, ker so domači dobavitelji deficitarnih materialov svojo proizvodnjo še bolj usmerjali v izvoz zaradi lastnih potreb po devizah, možnosti uvoza pa so se še zmanjšale. Zato je dinamika rasti proizvodnje po polletju upadla in to kljub intenzivnemu iskanju različnih oblik oskrbe preko kooperacij, kompenzacij in maloobmejnega prometa.

Medtem ko vlada na domačem trgu dokajšnjo konjunkturo, je na zunanem trzišču opaziti le v nekaterih državah rahlo zmanjšanje recesije. Zato je ta trg še dosti bolj občutljiv za pomanjkljivosti, ki se pojavljajo pri Iskrinem trženju predvsem v kasnitvi pri dobavah, razdrobljenosti ponudbe, prepočasnosti uvajanja novih programov ter neredko tudi slabi izdelni kakovosti.

Izvozili smo za 135,5 mio dolarjev, od tega za 97,7 mio dolarjev na konvertibilna tržišča. Porast konvertibilnega izvoza glede na lanski devetmesečni dosežek je dokaj ugoden, medtem ko je klirinški izvoz nižji od lanskega devetmesečnega. Glede na zastavljeni letni plan pa je izvozni dosežek prenizek, saj je realizirano le 54,4 % skupnega plana izvoza in 62,8 % plana konvertibilnega izvoza. Glede na regionalno usmeritev izvoza, je bil dokaj uspešen izvoz v nekatere dežele v razvoju in sicer na Srednjem in Daljnem vzhodu ter v Turčijo, medtem ko je izvoz v dežele Južne Amerike nekoliko zaostal zaradi plačilnih težav teh dežel.

Zaradi izrednega pomena izvoza za celotno SOZD Iskra je bil izdelan akcijski načrt za realizacijo letnega izvoznega plana, v pripravi pa je tudi akcijski načrt izterjave neplačanih terjatev v tujini za dosego večjega deviznega priliva.

Na področju nabave so se na domačem trgu nadaljevale vse težave, ki so bile ugotovljene že ob polletju, le da so se v tretjem kvartalu še poglobile in to predvsem zaradi deviznih participacij in cenovnih neskladij. V mesecu juliju je iztekla veljavnost odloka o zamrzitvi cen, vendar ga ni nadomestil nov ustrezen sistemski pristop glede cenovne formiranja, kar je povzročilo še hitrejšo dviganje cen surovin in repromaterialov.

Na področju uvoza so bile v tretjem kvartalu uvedene dodatne omejitve razpolaganja z deviznimi sredstvi. Zaradi tega je bila v SOZD Iskra izvedena akcija za najete blagovnih kreditov za zagotovitev potrebnih uvoznih repromaterialov. Sičur je bilo v rednem uvozu nabavljeno za 72 mio dolarjev repromateriala, od tega za 63,7 mio dolarjev s konvertibilnega področja. Vrednost skupnega uvoza je od lanskega devetmesečnega višja za 1,6 %, uvoz s konvertibilnega področja pa je ostal na lanskem nivoju. Letni plan uvoza je realiziran komaj v višini 55 %.

Opreme je bilo uvoženo le za 2,2 mio dolarjev. Dolgotrajne restrikcije pri uvozu opreme predstavljajo že resno oviro nadaljnjemu tehnološkemu razvoju.

Celotni prihodek je porastel za 49,5 % glede na lansko devetmesečno obdobje in je dosegel vrednost 53,7 mrd din. Na njegov porast je v veliki meri vplivala inflacija, vendar pa je neusklajenost cen med nabavljenimi surovinami in Iskrinimi izdelki povzročila, da so porasli materialni stroški bolj in sicer za 50,7 %. Dohodek je zato nižji, porastel je za 47,3 % in je dosegel vrednost 16,8 mrd din.

Tudi delitev dohodka je neugodna.

Vse obveznosti iz dohodka so porastle namreč bolj kot dohodek, le prispevki za SIS so se povečali zelo zmerno in sicer za 29,6 %, prispevki za splošne in družbene dejavnosti so višji za 60,3 %, kar je predvsem posledica letošnje povišane stopnje nekaterih republiških davkov in uvedbe novih. Del dohodka za pogodbeno obveznosti je višji za 62,7 %, del dohodka za druga plačila za 92,3 % in del dohodka za obresti kar za 102 %, kar pomeni, da so obresti glede na lanski devetmesečni obračun porastle na dvakratno vrednost.

Izredno visok znesek obresti je predvsem rezultat povišane obrestne mere, ki se je v letošnjem letu dvignila na 30—35 %, pa tudi rezultat naše močne zadolženosti. Devetmesečne obresti znašajo že 2,9 mrd in predstavljajo 17,7 dohodka (ob polletju 15,4 %) hkrati pa je višina obresti presegla višino ustvarjene akumulacije. Ta je dosegla vrednost 2,3 mrd din in predstavlja 13,7 % ustvarjanega dohodka.

Čisti dohodek je porastel le za 31 % in je dosegel vrednost 9,6 mrd din. Hkrati je izjemno visoko naraščanje življenjskih stroškov terjalo nekoliko večjo delitev sredstev za osebne dohodke in tako je delitev v sklade ob devetmesečju nekoliko manj ugodna, kot je še bila ob polletju. S tem je bilo potrebno računati, saj že več obdobja pored ugotavljamo, da so osebni dohodki tisti, ki nosijo večji del teže stabilizacije tako, da z zadržano delitvijo prispevajo k ugodnejšemu finančnemu rezultatu. Prispevek je bil dan tudi ob devetmesečju letos, saj so sredstva za bruto osebne dohodke porastla za 34,1 %, medtem ko so se življenjski stroški v enoletnem razdobju povečali kar za 44,7 %.

Poslovni sklad je porastel za 24,9 % in rezervni sklad za 43,9 %. Akumulacija, ki poleg teh dveh skladov vključuje še amortizacijo nad predpisano stopnjo, je porastla enako kot čisti dohodek, to je za 31 % in je dosegla vrednost 2,3 mrd din, kar glede na zaostrene gospodarje razmere predstavlja še vedno dokaj ugoden finančni rezultat.

Tudi višina izkazanih izgub je zelo zmerena glede na to, da je bilo v nekaterih TOZD mnogo težav zaradi neusklajenosti cen med materiali in končnimi izdelki, zaradi neizterjanih zapadlih terjatev in zaradi neizplačanih zveznih izvoznih stimulacij. Izgube predstavljajo manj kot polovico lanskih devetmesečnih in znašajo 91,3 mio din. Nastale so pri poslovanju štirih TOZD, od tega pri treh v prvem polletju letošnjega leta, ki pa jih je v tretjem kvartalu že uspelo nekoliko zmanjšati (TOZD Antene in navigacije in TOZD Usmerjene zveze v DO Elektrozeve ter TOZD Gospodinskih aparatov v DO Siroka potrošnja). V tretjem kvartalu je nastala izguba pri TOZD Mali zagnjalniki v DO Avtoelektrika.

V tričetrtletnem obdobju je bilo v SOZD Iskra povprečno zaposlenih 31.493 delavcev, oz. 2,3 % več kot v lanskem enakem obdobju. Produktivnost, merjena s količino proizvodnje na delavca, je porastla za 13,1 %. Porast produktivnosti izkazuje v teku leta pajoč trend, v glavnem zato, ker proizvodnja zaostaja za začrtano dinamiko. Povprečni neto OD na delavca je znašal 17.830 din, s čimer je bil dosežen porast v višini 27,6 % glede na lansko devetmesečno povprečje. Skupna poraba na delavca pa je bila zelo nizka, saj je bil na nivoju celotne SOZD Iskra ob letošnjem devetmesečnem obračunu formiran nižji sklad skupne porabe kot ob lanskem.

Zaloge obratnih sredstev so se zelo povečale, kar je razumljivo glede na nenehno povečevanje cen. Skupne zaloge, ki vključujejo zaloge repromateriala, drobnega inventarja in embalaže, nedokončano proizvodnjo ter zaloge gotovih izdelkov in blaga, so dosegle vrednost 20,1 mrd din in so za 62 % višje od lanskih devetmesečnih. Vendar poseben problem predstavljajo terjatve in to predvsem terjatve do kupcev v tujini, kjer je finančna disciplina upadla, pa tudi gospodarske razmere se slabšajo.

Investicijska dejavnost predstavlja tudi v letošnjem letu pereč problem. Banke zaradi omejevalne monetarne politike niso sposobne spremljati Iskrinega investicijskega plana. Na nivoju SOZD Iskra je na osnovi sporazuma predvideno združevanje za prioritete projekte v višini 18 % reprodukcijskih sredstev, vendar združevanje ne poteka po planu temveč po potrebi, ki jo narekuje potek investiranja. Ta pa je zelo dolg tudi zaradi subjektivnih razlogov, čeprav se je priprava investicijskih elaboratov v Iskri letos zelo skrajšala. To- likšno zaostajanje investicij za planom pa pomeni resno nevarnost tehnološkega razvoja Iskre in njeni izvozni ravnanosti.

— P. O. —

Manjši izmet, zaloge, boljša prodaja, višja produktivnost

(Nadaljevanje s 1. strani)

cene končnih izdelkov še dopustno. Nizke cene izdelkov iz Reteč so seveda spodbuda za potrošnike, tako da s prodajo ni bilo nikakršnih težav. V primerjavi s lanskim letom so v enakem obdobju letos iztržili za slabo tretjino več, za dobro desetino pa so zmanjšali tudi zaloge. Poslovanje torej kakovostno napreduje, vendar pa obresti še vedno močno spodkopavajo prizadevanja: letošnja značilnost, da so samo v tretjem trimesečju morali za obresti odšteti 70 % vsote, ki so jo prej plačali v šestih mesecih, je dovolj zgovorna. Še bolj pa dejstvo, da so za celo leto načrtovali 60 milijonov dinarjev stroškov za obresti, že v devetih mesecih pa se jih je nabralo za 80 milijonov dinarjev.

Tudi v Tovarni gospodinskih aparatov so se dogovorili — in dogovor tudi uresničili — da bodo režijski delavci priskočili na pomoč pri odpravljanju ozkih vrtil v proizvodnji. Za izvozno naročilo je bilo treba poprijeti v tretji izmeni. Dve desetini režijcev sta pet dni „merili moči“ s sodelavci iz „neposredne“ proizvodnje, tako da je bilo izvozno naročilo izpolnjeno.

Manj uspešno napreduje izvoz, saj jim primanjkuje naročil. Že zdaj je znano, da letošnjega načrta ne bodo mogli doseči. Izpolnjevanje znanih naročil pa poteka brez zastojev, tako da ocenjujejo, da bodo do konca leta izvozili za tri milijone dolarjev izdelkov. To bo predstavljalo komaj tri četrtine načrtovanega, pa tudi za 11 % več kot v letu 1982.

Obrat Tovarne gospodinskih aparatov v Azanji pri Smederevski Palanki obratuje iz meseca v mesec bolje. Dokazali so, da ob dobri, zanesljivi oskrbi ni več nikakršnih težav z doseganjem zahtevnih norm. Tudi s kvaliteto ni več težav, pač pa je še vedno odprto vprašanje širitve — točneje boljšega izkoriščanja prostorskih zmogljivosti — obrata. Že od začetka obratovanja dogovorjena in predvidena tretja montažna linija še vedno obstojale na papirju. To pa povzroča čisto konkretno škodo, saj izkoriščenost že zaključne investicije ni taka, kot bi lahko bila.

O rezultatih poslovanja v celotnem letošnjem letu je seveda še prezgodaj govoriti, že zdaj pa je, kot vse kaže, možno predvideti, da izgube ne bo. Naporu Iskraev iz Reteč, da bi z lastnimi silami premagali težave, torej niso zaman.

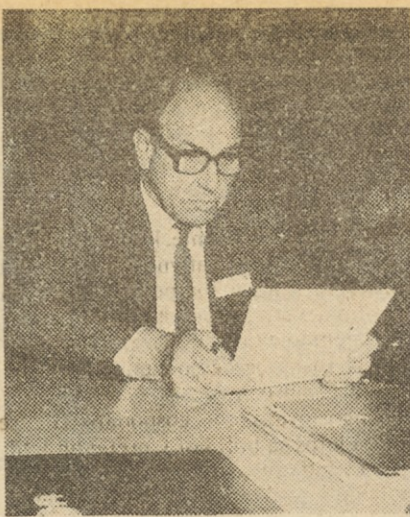
S. Fleischman

celostni podobi Iskre

Za poslovni uspeh na trgu je velikega pomena to, kakršnega te partnerji vidijo. V okviru ustvarjanja „ytisa“ pa ima, kot menijo izkušeni poslovni ljudje, pomembno vlogo podoba zapisa samega imena firme. Tudi ime naše firme „Iskra“ zato pišemo na poseben in povsod enak način. Že desetletja dolgo vsakdo pozna značilni zapis „Iskre“ na vidnih javnih mestih, na vhodih, na dopisih, na izdelkih, embalaži in drugje.

Ker so nastale v praksi delovanja Iskrinih ljudi v tem pogledu zadnja leta določene nedoslednosti in nepotrebne pomanjkljivosti, je že pred časom KPO SOZD Iskre oblikoval posebno komisijo, da zadevo podrobneje preuči ter posreduje ustrezne predloge. Član te komisije, mgr. JAKA ŠKRBINC nam je pojasnil nekatere zanimive podrobnosti o idejni zasnovi celostne podobe Iskre, kakor so poimenovali celoten projekt. Delo komisije je doslej potekalo v fazah, ki se odražajo tudi v sestavi elaborata, ki zdaj čaka na širšo razpravo.

V prvem delu tega elaborata je komisija obdelala vizualno (slikovno) podoba znaka in imena Iskre na raznih javnih mestih: v časopisu, usmerjevalnih (kazi)potnih tablah, na vozilih, na prospektih in drugih sporočilih, ki nosijo oznako naše institucije. Po tej poti si je komisija skušala ustvariti sistem celostne podobe Iskre, doslej in za v bodoče.

Jaka Škrbinc.

tem celostne podobe Iskre, doslej in za v bodoče.

Komisija je po sistematični analizi prišla tudi do sklepa, da bi bilo dobro vizualni sistem ustvarjene podobe Iskre spremeniti. Izdelala je svoj predlog novosti.

Študija, ki je zdaj na razpolago za ogled, vsebuje med drugim tudi podrobnejšo razlago o „corporate identity“ — to je, kaj pomeni oznaka firme v sodobnem poslovnem svetu, kaj ta oznaka predstavlja predmet poslovanja firme, katere so omejitve v uporabi oznake, kateri so tisti organi v OZD, ki odločajo o uporabi oznake in podobno. Poudarjeno je, da se vizualna podoba firme danes določa in izbira predvsem tako, da je firma mogoče v poslovnem življenju čim laže in čim bolj jasno razlikovati od vseh drugih poslovnih subjektov, s katerimi se le-ta vsakodnevno srečuje v svojem delovanju.

Kolegij SOZD Iskre bo o tem razpravljaj 24. novembra in se seveda ustrezno opredelil. V kolikor bo dosedanja smer in dosežek dela te komisije potrjen, bo njeno delo prešlo na izvedbo projektov, ki iz tega izhajajo. Svet za celostno podobo Iskre je predloženo gradivo že predlagal in ga ocenil kot kakovostnega.

Študija, ki jo je izdelala komisija tako v prvem delu zajema predstavitev identitete in celostne podobe Iskre in njun medsebojni odnos, v nadaljevanju pa se zadržuje ob vizualni pojavnosti organizacije in njene odvisnosti od vplivov.

Vprašali smo, kaj pravzaprav pomeni predstavitev identitete.

Gre predvsem za razpoznavni znak firme. V ta namen v Iskri uporabljamo znak (značilno zvezdo s kraki preko krožnice) skupaj z logotipom, oziroma značilnim zapisom besede „Iskra“. Komisija je ugotovila, da v tem pogledu obstaja v naši Iskri določena nered, saj ta značilni znak Iskre — glede na medsebojni položaj obeh omenjenih delov, velikost, barvo in drugo — ni zapisan povsod na enak način. Menijo celo, da v tem pogledu obstajajo nekatere neenotnosti. Tako se, na primer, primarna informacija — firma SOZD Iskra — uporablja v Iskri ponekod z znakom, drugje brez nje, tu skupaj z zapisom delovne organizacije, drugje to spet ne in podobno.

Menijo, da veliko tovrstnih pomanjkljivosti in napak izvira iz dej-

siva, da pravila za enotni način niso bila zapisana, pa si je vsak subjekt v Iskri značilni zapis znaka in imena Iskre pač zamislil po svoje. Vendar je to anarhija, ki jo je mogoče zlahka preprečiti, če le izdelamo in formuliramo ustrezna pravila za obnašanje glede tega vprašanja, kar potem tudi samo po sebi odpravi vse nelagodnosti, v katere utegnejo zapasti posamezni organizacijski subjekti. Vsak namreč ve, da je enotnost vizualne predstavitve naše firme, pač pomembna in potrebna. Posebnega pomena je tudi preglednost te podobe.

Komisija opozarja med drugim tudi na neenotnost zapisa organizacije v sodnih in samoupravnih aktih, kjer usklajenost ni vidna. Opozarjajo, da prihaja do defektov v zapisih firm na tablah, dopisih, in vizitkah.

Posebno poglavje so novi izdelki. Na teh naj bi bile tri bistvene informacije: naziv izdelka (kaj izdelek nudi), naziv proizvajalca (kdo izdelek proizvaja) in blagovno znamko. Ugotovljeno je, da v Iskri obstaja nered tudi na tem področju; nekateri izdelki so, drugi pa niso ustrezno označeni. Tovrstni red pa doslej sploh ni bil posebej dogovorjen. Pogosto je zato prihajalo do distinkcij med primarno in sekundarno informacijo. Posledica tega so bile med drugim tudi zlorabe.

Ob tem ni prezreti pomena označevanja embalaže, ki ima pač to funkcijo, da je pač bistveni posrednik v trgovskem komuniciranju. Embalaža pač mora nositi tako primarno informacijo (sloga se nanaša na izdelek) in sekundarno informacijo, ki vsebuje blagovno znamko. Poleg obeh je tam še terciarna informacija, ki vsebuje obligacijske podatke, ki jih določa zakonodaja posameznih držav. Komisija poudarja, da je v tem pogledu pomembna tudi medsebojna razvrstitev med temi tremi vrstami informacij na embalaži. Treba bi se bilo dogovoriti tudi glede tega.

Posebni del problematike podobe Iskre so kompletne publikacije, ki jih izdajamo tako na ravni SOZD kot tudi na drugih ravneh. V zvezi s tem opo-

zarjajo predvsem na potrebno razmerje med informacijo o instituciji (Iskri) na eni strani ter o izdelku na drugi strani. Ugotavljajo namreč, da v tem pogledu v Iskri ni pravega reda in ne enotnosti.

Na težave označevanja firme Iskre naletimo pri urejanju prostorov, tako zunaj kot tudi znotraj zgradb (eksterier-interier), kjer gre za obcestne table, svetlobne označbe na objektih in podobno, kjer ni vseeno, katere informacije in kako so podane o Iskri. V zvezi s tem je omeniti tudi vprašanje označevanja transportnih sredstev v posameznih TO in DO, kjer označbe čisto niso vključene v enotni sistem označevanja Iskre.

Komisija poudarja, da sistem označevanja Iskre in njenih subjektov ni podrobno opredeljen in je zato enotnost na tem področju nezagotovljena. Prav tako menijo, da bi za zagotavljanje te enotnosti moral (institucionalno) nekdo skrbeti, prav tako kot bi moral nekdo skrbeti tudi za razvoj na tem področju.

Ker se proizvodnja (proizvodni program) in delo v Iskri v razvoju nenehno spreminja in diferencira, je vprašanje enotnega označevanja nenehno prisotno, pa je torej za red na tem področju tudi posebej poskrbeti.

Komisija je, kot že rečeno, med drugimi predlogi, predlagala tudi nov tip zapisa njenega logotipa-besednega imena. To spremembo narekuje več razlogov, med drugim tudi možnost olajšanja njegove zaščite, ker se sedanjega le prevečkrat staplja s ostalim tekstom zapisa naše firme.

Ta primer analize problematike v zvezi z identifikacijo firme, oziroma njene podobe v poslovanju s svetom torej očitno kaže, da ni tako enostaven in za nastopanje na trgu tako nepomemben kot se morda le zdi na prvi pogled.

Sicer pa bomo več o študiji, ki jo je izdelala komisija, pisali v naslednjih številkah našega gradiva potem, ko bo o študiji spregovoril še kolegij SOZD Iskra.

Inflacija — zmaj, ki žre prihranke

(Nadaljevanje z 2. strani)

POSLOVANJE Z IZGUBO

Predvsem je potrebno izgube preprečevati, sicer bodo nastopile ekonomske sankcije (znižajo se osebni dohodki delavcev, ne plača se davek iz dohodka, znižajo se amortizacijske stopnje, enoletni mandat za poslovodne delavce in delegate delavskih svetov, pa nazadnje tudi družbeno varstvo). Povečati pa se mora tudi solidarnost in večja skupna odgovornost drugih TOZD.

Organizacije, ki imajo trajnejše izgube in ne kažejo uspeha pri izvajanju sanacijskih programov, je potrebno zapreti (torej razformirati).

VEČJA GOSPODARSKA UČINKOVITOST

Vsaka organizacija združenega dela mora obvezno pripraviti program za povečanje gospodarske učinkovitosti, ki naj zajema:

- ukrepe za dviganje produktivnosti dela,
- ukrepe za zmanjšanje poslovnih stroškov,
- ukrepe za zvečanje koeficienta obračanja obratnih sredstev,
- ukrepe za zvečanje koeficienta učinka osnovnih sredstev,
- nujne proizvodne inovacije in spremembe v proizvodnih programih,
- ukrepe za zboljšanje organizacije dela,
- ukrepe za finančno sanacijo,
- program rasti brutto in neto OD,
- program rasti amortizacije in akumulacije ter rezervnega sklada.

DELITEV PO DELU

S tem bomo vgradili najučinkovitejšo stimulacijo za večjo proizvodnjo in boljše poslovanje.

Zavedati se moramo, da so tudi osebni dohodki povzročitelji inflacije, če se delijo tam, kjer dohodek ni ustvarjen v zadostni višini ali pa proračunska sredstva (oz. sredstva iz svobodne menjava dela) niso pokrita z ustvarjenim dohodkom v TOZD.

SOCIALNE PLATI PROTIINFLACIJSKEGA PROGRAMA

Aktivna socialna politika naj omili negativne posledice, ki bodo nastale pri izvajanju protinflacijskega programa. Zaposlovanje naj bi reševali z izbiro tehnologije, s skrajšanjem delovnega časa za nekatere kategorije delavcev, z naglejšim razvojem malega gospodarstva in posebej kmetijstva.

ZAKLJUČEK

Primerjava med začrtanim protinflacijskim programom in dejanskim stanjem ni ugodna. Inflacija bi morala upadati, pa raste. Iz tega lahko sklepamo, da še nismo začeli resničnega spopada s povzročitelji inflacije. Kaj lahko storimo v Iskri?

Predvsem moramo pametno investirati. Sredstva, ki so in bodo prejemljiva za vse načrte, je treba združevati za prioritete programe, ki bodo omogočali še večji tržni prodor na svetovne trge v naslednjih letih. Večja prodaja na tujih trgih bo omogočila gospodarsko rast ter devizno in dinarsko sanacijo. Skupno investiranje bo omogočilo tudi programsko prestrukturiranje proizvodnje (opuščanje nerentabilnih proizvodov). Poleg tega pa moramo Iskraš kot pomemben del združenega dela ohrabriti in okrepiti tiste družbene sile, ki se spopadajo z »večglavim zmajem« — inflacijo.

Stane Preskar

Po tej strani se ni bati, da bi se Hrvatska menjala drugače kot druge pokrajine, hrvatski narod se bo razvijal prav tako kot drugi narodi Jugoslavije. Tako bo Hrvatska imela v novo Jugoslavijo, ki bo s sklepi, ki bomo sprejeli, naprej razvijala vse pozitivne lastnosti naših narodov in branila dožive, ki jih je naš narodnoosvobodilni boj danes dosegel. Kot varuh teh pridobitev Jugoslavija postala novo žarišče zbiranja narodov v Evropi. Jugoslavija je že naša plamenica, v katero zro vsi zatirani narodi Evrope, plamenica, ki razsvetljuje s svojim osvobodilnim bojem. Jugoslavija je naš zatirani narod Evrope prva razvila, torej boja, svobode in narodne enakosti in to pod vodstvom velikega moža naših narodov, tovariša Tita. (Ploskanje.)

Predsedujoči: Tovarišice in tovariši, s tem naša lista govornikov v razpravi o razpravi našega vrhovnega komandanta tova-

vinskem zboru vseh narodov Jugoslavije predlagam sprejem deklaracije, s katero bomo najprej proglasili AVNOJ za najvišje zakonodajno in izvršilno ljudsko predstavniško telo Jugoslavije, potem pa sprejeli še vrsto drugih odlokov. Dovolite, da vam preberem predlog deklaracije (bere):

Predlog deklaracije drugega zasedanja Protifašističnega sveta narodne osvoboditve Jugoslavije, ki je bilo 29. novembra 1943 v Jajcu.

V dveh letih in pol nepretrgane narodnoosvobodilne borbe proti okupatorju in njegovim pomagačem so dosegli narodi Jugoslavije obsežne in odločilne uspehe tako v notranjepolitičnem kakor tudi v zunanjepolitičnem pogledu. Po vsakem sovražnikovem poskusu, da bi razbil našo narodnoosvobodilno vojsko, se je naša vojaška sila povečala, naznotraj utrjevala in vojaško strokovno izpopolnjevala. Kolikor bolj se je trudil sovražnik, da bi zadušil osvobodilno gibanje naših narodov, toliko trdneje so se narodne množice združevale v tem gibanju okrog vrhovnega štaba in proslavljenega narodnega voditelja tovariša Tita, okrog Protifašističnega sveta narodne osvoboditve Jugoslavije in okrog nacionalnih političnih zastopnikov posameznih narodov Jugoslavije. Naše osvobodeno ozemlje se je stalno večalo, naše materialne rezerve so rastle in izvirni preskrbe naše narodne osvobodilne vojske in prebivalstva so se povečali.

Vzporedno s tem so se razvijali organi narodne oblasti ter razni gospodarski in upravni organi v službi te oblasti.

Priznanje obsežnih uspehov naše narodnoosvobodilne borbe v zamejstvu po eni strani in popolna razgalitev izdajalske vloge ubežne jugoslovanske »vlade« po drugi strani so postavili pred vodilne organe našega narodnoosvobodilnega gibanja povsem nove naloge. Nastala je potreba, da se vsi ti uspehi sistematično utrdijo in izkoristijo za

nadaljno uspešno izvedbo naše narodnoosvobodilne borbe.

V zvezi s temi okolnostmi

ugotavlja

Protifašistični svet narodne osvoboditve Jugoslavije na svojem drugem zasedanju dne 29. novembra 1943.

I

1. Dve leti in pol naše narodnoosvobodilne borbe sta vsemu svetu dokazali, da so narodne množice Jugoslavije krenile odločno in trdno na pot oboroženega odpora proti okupatorju, na pot, ki jo je pokazala našim narodom Komunistična partija Jugoslavije in po kateri so šle skupaj z njo vse res rodoljubne moči in politične skupine naših narodov. Ogrmna večina množic Jugoslavije se je uvrstila v vrste narodnoosvobodilnega gibanja in dejavno podprla svojo narodnoosvobodilno vojsko. Skupaj s temi množicami so bili dejavno navzoči v narodnoosvobodilnem gibanju tudi vsi rodoljubni pošteno funkcionarji iz vseh političnih strank, skupin in domoljubnih organizacij. Vse to velja v enaki meri za vse narode Jugoslavije. S svojo dejavnostjo v narodnoosvobodilnem gibanju so narodne množice Jugoslavije odkrito in glasno izrazile svoj protest proti izdajalcem, nazadnjakom in spekulantom doma in za mejo, ki so se prevarovali in nasiljem držali na oblasti v stari Jugoslaviji in sedaj vnovič poskušajo, da bi se dokopali do oblasti — opirajo se na najbolj nazadnjaške kroge — s pomočjo izdajstva, prevare in spekulacije. Toda vsi ti poskusi ne morejo skriti okolnosti, da je bilo med narodnoosvobodilno borbo ustvarjeno povsem novo razmerje političnih moči v naši državi in da mora to razmerje moči najti izraza tudi v njeni upravi in državnem vodstvu.

2. Eden najvažnejših virov moči naše narodnoosvobodilne borbe je okolnost, da sta

enotno narodnoosvobodilno gibanje narodov Jugoslavije in njegova narodnoosvobodilna vojska zrasla iz osvobodilnih gibanj vseh naših narodov. Za borbo proti okupatorjem niso bili potrebni narodi Jugoslavije nikakršni predhodni sporazumi o enakopravnosti itd. Zgradili so za orožje, začeli osvobajati svojo zemljo in si s tem ne samo pridobili, temveč tudi zagotovili pravico na samoodločbo, vstevši pravico na odcepitev ali združitev z drugimi narodi. Vse moči, ki sodelujejo v narodnoosvobodilnem gibanju, priznavajo našim narodom vse te pravice že od prvega dne. Prav zaradi tega so se narodi Jugoslavije še tesneje povezali v skupni borbi. V dveh letih in pol herojske borbe proti okupatorjem in njihovim pomagačem so bili v narodnih množicah Jugoslavije skrhanji ostanki velikosrbske hegemonistične politike, razbiti poskusi, da razdvojita naše narode vzajemno sovraštvo in nesloga, sočasno pa so bili premagani tudi ostanki nazadnjaškega separatizma. Tako so bili postavljeni ne samo materialni in politični, temveč tudi vsi moralni pogoji za ustvaritev bodočih bratovske, demokratične, federativne skupnosti naših narodov, nove Jugoslavije, zgrajene na enakopravnosti njenih narodov. Danes, ko stojijo narodi Jugoslavije pred izgonom okupatorjev iz njih zemlje, zahtevajo oni prav zategadelj upravičeno, da se vzpostavi takšno vodstvo, ki bo že po svojem sestavu in po svojem programu poročito, da bo vsem narodom Jugoslavije tudi zares zagotovljena enakopravnost v federativni Jugoslaviji.

3. Uspehi naše narodnoosvobodilne borbe so ponesli po vsem svetu slavo naših narodov, razbili so goljufive predstave, ki so jih posejali sovražniki naših narodov, in močno utrdili mednarodne politične postavke Jugoslavije in njenih narodov. Vse sile protihitlerjevskega bloka so danes že priznale velik delež naših narodov v splošni borbi proti fašističnim osvajačem. Toda to

Uspešno končan razvoj sistema RS-3B

Zadnje dni letošnjega septembra so po dolgotrajnih terenskih preizkusih visoko profesionalnega sistema RS—3B, uspešno zaključili projekt, v katerega razvoj je DO Elektrozveze, predvsem TOZD RRNS, vložil nad 200 inženirskih let dela. Kako zahtevna naloga je bila to nam morda bolje osvetli podatek, da so samo preizkušanja trajala 34 mesecev ter, da so vsi deli in naprave tega projekta plod lastnega razvoja. Sicer pa pogledimo kaj pravita o tem projektu, IPO TOZD RRNS Franc ČUK in v.d. vodje proizvodnje, Emil SIRONIK.

Najprej beseda o razvojnem delu. Kako je potekalo?

Franc ČUK: Po predhodnih raziskavah ob koncu šestdesetih let smo začeli z razvojnimi deli leta 1975. Tri leta pozneje smo izdelali modele, prototipno proizvodnjo leta 1981, interna preizkušnja z delnim terenskim preizkušanjem pa konec leta 1982. Nadaljnji 9 mesecev so potekali še terenski preizkusi in urejanje vseh poročil skupaj s sprejemom sklepa, da je razvoj uspešno opravljen. Skratka, ta projekt smo zaključili v osmih letih in pol, kar je glede na čas razvoja podobnih naprav pri drugih proizvajalci (od 7 do 13 let), sprejemljivo. Mi bi sicer lahko skrajšali razvoj za leto dni, vendar bi potem morali imeti bolj temeljite predhodne raziskave in manj reorganizacij znotraj Iskre. Da smo kljub vsemu dokončali naš sistem v sprejemljivem roku, gre zasluga predvsem razvijalcem in njihovemu požrtvovalnemu delu. Moramo se zavedati, da so delali v bistveno neugodnejših pogojih, kot tisti pri velikih svetovnih firmah, ki imajo nepri-

merno boljše tehnološko ozadje in poenostavljeno oskrbo z materialom. Ob tem naj še omenim, da nam je bila pomoč strokovnjakov iz VTI izredno koristna.

Nam lahko predstavite sistem RS—3B. Predvsem nas zanima njegova namembnost in zmogljivost?

Franc Čuk: »RS—3B predstavlja napravo in opremo radijskega dela releejne, ali končne (terminalne) postaje na večkanalni analogni ali digitalni prenos govora, telegrafije ali podatkov, z napravami iz tega projekta lahko naredimo prenosni del komunikacijskih mrež za istočasni duplexni prenos 4,12 ali 24 analognih telefonskih kanalov, oz. odgovarjajoče število telegrafskih ali podatkovnih kanalov. Ker pa je življenjska doba naprav predvidena za obdobje, ko bomo uporabljali tako analogni kot digitalni omrežja, so tudi naše naprave predvidene za prenos digitalnih govornih kanalov z naslednjimi hitrostmi: 256, 512, 1024 ali 2048 k bit/s.

V Feritih delajo izredno dobro

(Nadaljevanje s 3. strani)

celotni prihodek od prodaje v Jugoslaviji je znašal v devetih mesecih 320 milijonov dinarjev, na tujem pa 120 milijonov dinarjev, približno takšno pa je tudi razmerje med fizičnim obsegom prodaje.

V devetih mesecih so izvozili za 1,33 milijona dolarjev, na tujem pa so kupili za dobre pol milijona dolarjev. Zaradi znanih uvoznih omejitev in pa številnih dejavnikov, seveda mislimo na devizne, se v Feritih še kako srečujejo s problemom nakupa prepotrebne reopromaterialov v tujini. Uvažajo predvsem kovinske okside, ki jih potrebujejo za izdelavo visoko kakovostnih feritov, uvoz pa jim močno obremenjuje tudi navite komponente s feritnimi jedri. Ob tem velja tudi zapisati, da je več kot polovica te, druge dejavnosti namenjena na Iskrine tovarne in so torej Feriti posredni uvoznik nekaterih komponent za druge.

V zvezi z uvozom in sploh zunanjo trgovino, v Feritih poudarjajo, da podpirajo solidarnost in da je treba pomagati drugim Iskrinim kolektivom, ki iz različnih vzrokov ne morejo uvažati zadostnih količin. Nasprotujejo pa takšni »solidarnosti«, ki prizadene tiste, ki več izvažajo, sami pa ostajajo brez surovin, ker so pač šle devize k drugemu. Nekaj nedogovorjenih področij je tudi pri do-

hodkovnih odnosih, toda o tem morda kdaj drugič.

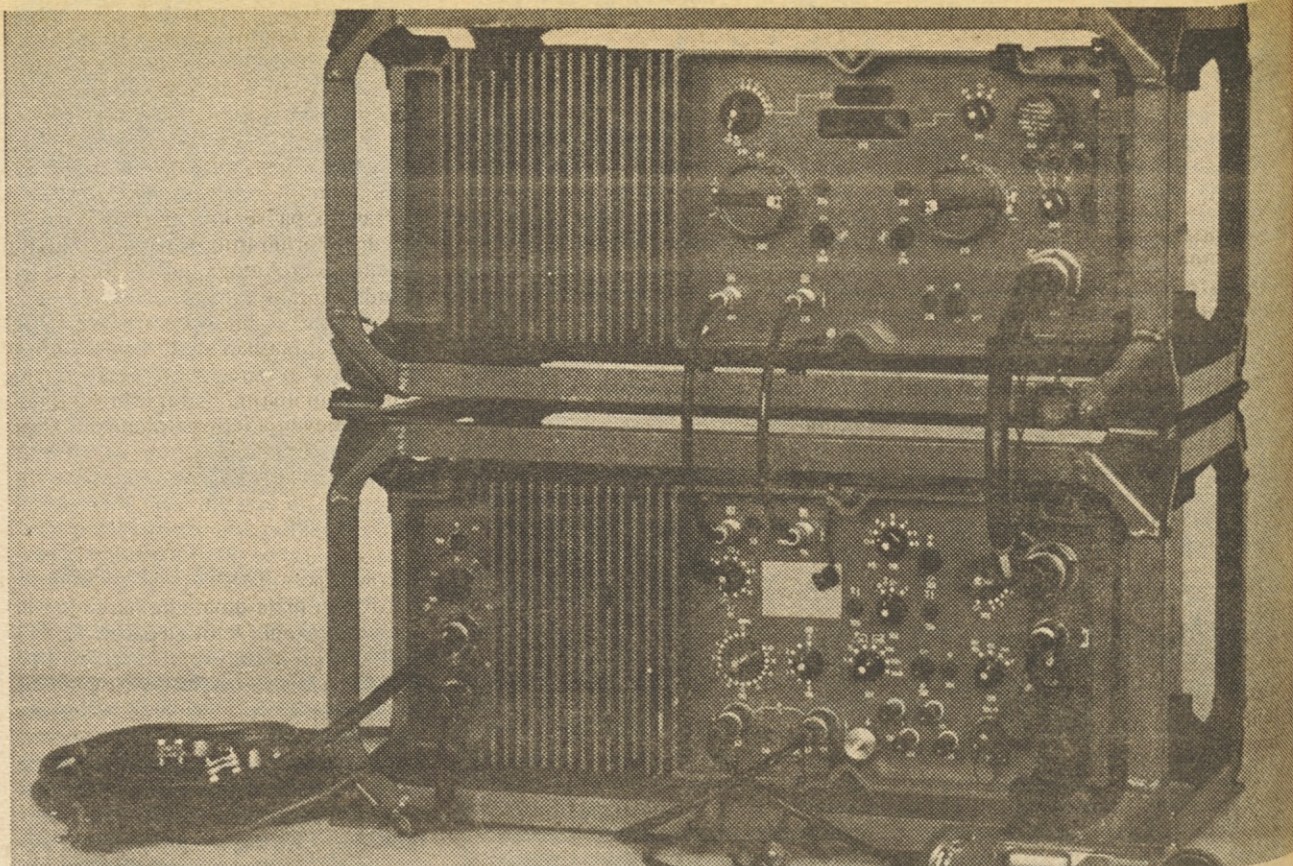
Omenili smo že, da se v Feritih približujejo letošnji planski proizvodni zadolžitvi. Poleg prizadevnosti vseh zaposlenih je uspehu botrovalo tudi to, da so v proizvodno vključili že precej novih strojev, ki so jih kupili v okviru investicije, ki jo prav te dni tudi končujejo. Z investicijo so začeli aprila lani, novi objekt pa bodo slovesno izročili namenu v četrtek, 24. novembra, torej že te dni. Seveda bomo o tem dogodu v našem tedniku obširno pisali, zato smo tudi to novico v tem članku prihranili bolj za konec.

Direktorja TOZD Feriti Dušana Dolničarja smo zaprosili tudi za napoved, kaj Feriti načrtujejo za prihodnje leto. Tole je dejal:

»Tudi v letu 1984 načrtujemo povečanje proizvodnje med 20 in 30 %. Vse kaže, da bomo imeli dovolj naročil, to pa tudi zaradi izredno vitalnega razvoja v naši tovarni. Za ilustracijo naj povem, da smo samo v zadnjih dveh mesecih poslali potencialnim kupcem 80 novih vzorcev in ponudb.

V Feritih smo trenutno sposobni izdelati neke med 500 in 600 artiklov, vsak mesec pa jih imamo v proizvodnji približno 200. Tudi izvoz bomo prihodnje leto povečali za 20 % in moram preseci 2 milijona dolarjev prodaje v tujino«.

Dr

Tako širok izbor možnosti digitalnega prenosa omogoča še priključitev vseh znanih variant delta multipleksov in standardnih poštnih PCM multipleksov na osnovnem nivoju. Med digitalnimi multipleksi in našimi napravami lahko še vključimo odgovarjajoče naprave za grupno kriptno zaščito. RS—3B je zvezno nastavljiva na 1400 radio kanalov v obsegu 610 do 960 MHz, s tem, da ji dodatno razvijamo še zmogljivosti za druga frekvenčna območja, vključno z možnostjo dajinske nastavitve rf kanalov.

Pri napravi RS—3B je možno večje število kontrolnih delovnih kriterijev, in to tako z neposrednim odčitanjem kot z daljinskim preverjanjem. Ob tem, da naprava deluje z veliko oddajno močjo (10 W), je izdelana povsem v polvodniški tehniki, z uporabo večjega števila posebnih hibridov v različnih izvedbenih tehnologijah.

Zaradi relativno strogih zahtev (moč, občutljivost, zaščita od motenj, prostora itd.), smo morali v razvoju pristopiti k osvajanju nekaterih za nas povsem novih tehnologij kot sta micro strip (rf tiskana vezja) in zaščita aluminija z galvanskimi nanosi plemenitih kovin. V ta namen smo se povezali z različnimi organizacijami v Iskre kot tudi z IEVT-jem in drugimi institucijami v Jugoslaviji.

Poleg teh dveh novih tehnologij smo morali poiskati še storitve ali razširiti posamezne že znane delovne postopke kot so litje aluminija pod visokim pritiskom (LTH), litje aluminija v pesku in kokilah (TAM), vleka aluminijastih cevi trikotnih in štirikotnih profilov (Šibenka, Alumina), posebne fine rezkalne obdelave, posebne termične obdelave itd. V okviru tega projekta je naš kooperant PAP osvojil izdelavo sestavljenih stolpov in paraboloidnih anten.

Vsa ta dela na uvajanju domačih izdelkov in tehnologij so imela en sam cilj, to je zmanjšanje uvoženega deleža v celotnem projektu. V kolikšni meri smo to uspeli bomo videli že v neposredni prihodnosti, ko bodo dokončane prve redne serije teh naprav.

Skratka, rečemo lahko, da je naša naprava, s tolikšnimi možnostmi analognega in digitalnega prenosa, edinstvena po svojih zmogljivostih na svetu, v Jugoslaviji pa je sploh prva radio ali radiorelejna naprava za digitalni prenos. Kakšno je povpraševanje po teh napravah oz. sistemih?

Franc Čuk: »Tako v Jugoslaviji kot v svetu so velike potrebe po tovrstnih napravah, saj smo na začetku obdobja širše digitalizacije komunikacijskih omrežij, ki naj bi se končalo v tem ali najpozneje v prvi polovici naslednjega desetletja. V tem obdobju pa bodo najpogostejši prehodni dvojni sistemi z možnostjo tako analognega kot digitalnega prenosa. Ti namreč niso nujni samo za resorska omrežja (armija, milica itd), ampak tudi za javna (PTT) omrežja in s tega vidika gledano imamo skorajda idealne tržne možnosti. Slabše kaže le zaradi padanja kupne moči naših potencialnih kupcev, t.j. posameznih držav, ki zaradi splošnegospodarske krize ne bodo več mogle vlagati toliko v radiorelejna komunikacijska sredstva in to tako za svoje vojaške kot civilne potrebe.

Na osnovi sklenjenih pogodb in splošne ocene tržišča lahko predvidimo, da bomo v naslednjih 5 — 10 letih imeli za več sto sistemov letnih naročil. Ob upoštevanju, da stane vsak od njih svetovnem tržišču približno 65.000 dolarjev, bomo v najslabšem primeru, samo s proizvodnjo za domači trg, imeli ekvivalentnega prihodka za nekaj deset milijonov dolarjev, od česar bo delež jugoslovanskih proizvajalcev kar 75 %.

(Nadaljevanje na 5. strani)

ISKRA AVTOMATIKA — služba za izobraževanje

Izobraževanje delegatov in članov samoupravnih organov

Delavski svet DO ISKRA AVTOMATIKA je v mesecu oktobru 1983 sprejel sklep o organiziranju izobraževanja delegatov in članov samoupravnih organov.

Izpolnjevanje delegatov in članov samoupravnih organov je sistematično nadaljevanje sistema izobraževanja samoupravljalcev, ki ga vsaki dve leti organiziramo za novoizvoljene delegate in člane delavskih svetov, komisij za delovna razmerja in samoupravnih delavskih kontrol.

Program izobraževanja je sestavljen tako, da poleg splošnih in obveznih tem, ki so namenjene članom in delegatom kot vodilo za njihovo delo, vsebuje tudi informacije o programski usmeritvi DO v srednjeročnem in dolgoročnem obdobju, informacije o nalogah DO pri uresničevanju stabilizacijskih ukrepov, poslovne usmeritve in izvozne možnosti DO, ter informacije o dohodkovnih odnosih v DO ter osnove ekonomike poslovanja.

Zaradi velikega števila delegatov in članov smo izobraževanje pripravili v treh terminih tako, da je vsakokrat prisotna 1/3 vseh samoupravnih organov celotne DO:

1. termin: 18. — 19. 11. 1983
2. termin: 9. — 10. 12. 1983
3. termin: 16. — 17. 12. 1983

Izobraževanje bo potekalo v okviru Poslovodne šole pri GZS na Brdu pri Kranju.

še ni dovolj. Narodi Jugoslavije zahtevajo upravičeno od zaveznikov in vseh svojih prijateljev, da ne priznajo samo njihove borbe proti okupatorju, temveč tudi njihovo svobodno demokratično voljo. Narodi Jugoslavije zahtevajo upravičeno, da preneha podpora, ki se v zamejstvu še vedno več ali manj daje izdajalski ubežni jugoslovanski »vladi« in kliki okrog nje. Sočasno pa zahtevajo narodi Jugoslavije upravičeno, da prizna in spoštuje zamejstvo organe narodne oblasti, ki so vzniknili iz dosedanje borbe.

4. Medtem ko so narodi Jugoslavije dve leti in pol poili zemljo svoje domovine s svojo krvjo, da bi jo osvobodili osvoboditvenim osvobodilcem, je nazadnjaška ubežna klika v zamejstvu, ki se imenuje »jugoslovanska vlada«, storila vse, kar je premogla, da bi iztrgala orožje iz rok naših narodov. Z lažmi in obrekovanji je goljufala zamejstvo, poskušala skriti pravo voljo narodov Jugoslavije, poskušala prepričati vsakršno pomoč osvobodilnih narodov našim narodom. Z lažmi in obrekovanji je skušala odvrgniti naše narode s poti borbene edinosti, bratovskega sodelovanja in sloge, s poti graditve nove, bratovske njih skupnosti. S pomočjo svojih agentov, predvsem Draže Mihailovića, je ta vlada sistematično organizirala bratovsko vojno v vseh deželah Jugoslavije, sočasno pa je obrekljivo vračala odgovornost za to na narodnoosvobodilno gibanje. Ona je v celoti odgovorna za klanje in zločine, ki so jih izvrševale in jih še izvršujejo četniške bande, ki se uradno imenujejo »jugoslovanska vojska v domovini«. Sočasno se je trudila, da zaneti sovraštvo med narodi Jugoslavije, da jih nahujša na medsebojna klanja. V tem izdajalskem opravku se je tako imenovana vojska te »vlade« — Mihailovićeve četniki — zvezala na življenje in smrt z okupatorji in postala v borbi proti našim narodom najmočnejša opora fašističnih osvobodilcev. Ta vlada je bila v procesu stalnega razpadanja. V njeni sedanjosti sestavi

so ostali najbolj zagrizeni velikosrbski elementi z Dražo Mihailovićem in Petrom Živkovićem na čelu, čeprav ta formalno ni član vlade. To je vlada odkrite bratovorne vojne in šovinističnega terorja, vlada službovanja fašističnim okupatorjem, izrazito protidemokratska vlada, ki dela zavestno na razbijanju in razkosavanju Jugoslavije. Zavoljo tega zahtevajo narodi Jugoslavije upravičeno, da se takšni »jugoslovanski vladi« v zamejstvu tudi formalno vzame pravica, da bi jih še predstavljal.

5. Sporedno z vlado je za izdajalsko politiko, naperjeno proti osnovnim koristim narodov Jugoslavije, odgovorna tudi nazadnjaška protinarodna monarhistična klika. V imenu kralja Petra in monarhije so velikosrbske in druge nazadnjaške klike pripravile in izvrševale najbolj podle zločine proti lastnim narodom. Kralj Peter je dve leti in pol zastavljal vso svojo avtoriteto, da bi podprl izdajalsko, zločinsko delovanje izdajalcev. Zgodil se je edinstveni primer izdajstva v zgodovini: kralj je vrhovni poveljnik izdajalskih četniških band Draže Mihailovića, ki so sestavni del okupatorske vojske, s katero se naši narodi bijejo na življenje in smrt. Potem ko so propadli vsi protinarodni poprijeti nazadnjaških izdajalskih elementov, sta kralj in monarhija ostala zadnje zavetje, središče vseh protinarodnih klik. Pod praporom kralja in monarhije se izvršujejo najbolj gnusna izdajstva in najbolj strahotni zločini nad našimi narodi. Potemtakem je potrebno, in to zahtevajo narodi Jugoslavije, da se tudi z ozirom na kralja in monarhijo določijo mere, katere ustrezajo njihovu razmerju do narodnoosvobodilne borbe.

II.

Protifašistični svet narodne osvoboditve Jugoslavije izraža v imenu vseh narodov Jugoslavije, ki jih predstavlja kot njihov vrhovni zakonodajni predstavniški zbor, toplu čustva prijateljstva, ki jih narodi Jugoslavije

gojijo do narodov Zveze sovjetskih socialističnih republik, Velike Britanije in Združenih držav Amerike, kakor tudi čustvo občudovanja in priznanja za herojsko borbo in slavne zmage Rdeče armade na vzhodni fronti ter zavezniških kopnih, pomorskih in zračnih sil nad fašističnimi osvajalci.

Narodi Jugoslavije cenijo vsa znamenja, ki kažejo, da se v zavezniških državah danes vedno bolj pravilno upošteva borba, ki jo vodijo naši narodi že dve leti in pol, ter vloga, katere ji pripada v skupni borbi osvobodilnih narodov proti fašistični kugi.

Narodi Jugoslavije so hvaležno sprejeli prvo pomoč v vojaškem materialu, opremi in hrani, ki so jim jo izkazali zavezniki. Z veseljem pozdravljajo vzpostavitev direktnih zvez med glavnim štabom zavezniških obojestranskih sil na Srednjem vzhodu in vrhovnim štabom Narodnoosvobodilne vojske in partizanskih odredov Jugoslavije, ki so omogočile začetek bratovskega vojaškega sodelovanja med silami narodnoosvobodilne vojske in zavezniškimi obojestranskih silami. Z veseljem sprejemajo in pozdravljajo narodi Jugoslavije sklepe moskovske konference predstavnikov vlad Zveze sovjetskih socialističnih republik, Velike Britanije in Združenih držav Amerike, katere zagotavljajo vsem narodom pravico, da sami, po svobodno izraženi volji odločijo vprašanja svoje notranje državne ureditve. Ti sklepi so največjega pomena tudi za narode Jugoslavije, ki so s svojo uporno osvobodilno borbo pokazali voljo in pripravljenost, da svojo skupno domovino zgradijo sami na novih temeljih resnične demokracije in enakopravnosti narodov.

Narodi Jugoslavije bodo nadaljevali in še podkrepili svojo borbo za dokončno popolno zmago nad fašističnimi osvajalci in izpolnili svojo dolžnost, ki jo občutijo do skupne stvari, ki se za njo borijo vsi osvobodilni narodi sveta. Zato pričakujejo, da

bodo njih napor in delež, ki ga s svojo borbo in žrtvami doprinašajo tej skupni stvari, pravilno upoštevani in da bodo zavezniške vlade v interesu skupne stvari olajšale s svojimi bodočimi odločitvami narodom Jugoslavije, da izpolnijo do konca svojo veliko dolžnost, katero so prostovoljno vzeli na svoja ramena.

III.

Glede na vse te okoliščine

Protifašistični svet narodne osvoboditve Jugoslavije kot najvišje in edino resnično predstavništvo volje vseh narodov Jugoslavije:

1. da se Protifašistični svet narodne osvoboditve Jugoslavije konstituirajo v vrhovni zakonodajni in izvršilni predstavniški zbor Jugoslavije kot vrhovni predstavnik suverenosti narodov in države Jugoslavije kot celote in da se postavi Nacionalni komite osvoboditve Jugoslavije kot organ z vsemi obeležji narodne vlade, po katerem bo Protifašistični svet narodne osvoboditve Jugoslavije ustvarjal svojo izvršilno funkcijo;

2. da se izdajalski jugoslovanski ubežni »vladi« odvzamejo vse pravice zakonite vlade Jugoslavije, zlasti da bi predstavljala narode Jugoslavije kjerkoli in pred komerkoli;

3. da se vse mednarodne pogodbe in obveznosti, ki so jih v imenu Jugoslavije sklenile ubežne »vlade« v zamejstvu pregledajo glede potrebe, ali naj se razveljavijo, ponovno sklenejo ali potrdijo, ter da se ne priznajo mednarodne pogodbe in obveznosti, ki bi jih mogoče še kdaj sklenila ubežna tako imenovana »vlada«;

4. da se zgradi Jugoslavija na demokratičnem federativnem načelu kot državna skupnost enakopravnih narodov;

5. da se vsi ti sklepi oblikujejo v posebnih odlokih Protifašističnega sveta narodne osvoboditve Jugoslavije.

(Burno in dolgotrajno ploskanje. Vzkliki: Živel AVNOJ! Tito! Tito! Tito! — Odgovoril zopet prireajo burne ovacije vrhovnemu komandantu Josipu Brozu Titu.)

Vprašujem svet, če se strinja s predlogom deklaracije? (Burno ploskanje. Vzkliki: Strinja se! Burno ploskanje.)

Na podlagi tega enoglasnega aplavza ugotavljamo, da je deklaracija drugega zasedanja Protifašističnega sveta narodne osvoboditve Jugoslavije sprejeta enoglasno, z aklamacijo.

Na temelju prve točke naše deklaracije predlagam, da sprejmemo naslednji odlok o proglasitvi AVNOJ za najvišje zakonodajno in izvršilno ljudsko predstavniško telo Jugoslavije in Nacionalnega komiteja osvoboditve Jugoslavije kot začasnih organov vrhovne ljudske oblasti v Jugoslaviji med narodnoosvobodilno vojno. (Burno ploskanje. Vzkliki: Živel AVNOJ!) Ta odlok se glasi: (bere):

Predlog odloka o vrhovnem zakonodajnem in izvršilnem narodnem predstavniškem telesu Jugoslavije in nacionalnem komiteju osvoboditve Jugoslavije kot začasnih organih vrhovne narodne oblasti v Jugoslaviji med narodnoosvobodilno vojno.

V skladu s trdno voljo narodov Jugoslavije, da se iz njihove sloge in edinosti v borbi proti okupatorju zgradi nova, na nacionalnem bratovstvu in enakopravnosti zasnovana Jugoslavija kot skupna domovina njenih narodov, in po zaslugi uspehov enotnih Narodnoosvobodilne vojske in partizanskih odredov Jugoslavije, ki je pod vodstvom Vrhovnega štaba v sami borbi združila vsa narodnoosvobodilna gibanja narodov Jugoslavije, se je Protifašistični svet narodne osvoboditve Jugoslavije med osvobodilno vojno razvil v vrhovnega predstavniškega narodov in države Jugoslavije kot celote. (Dalje prihodnji)

Kje so vzroki?

Tovarna programskih stikal in relejev je ena izmed najmlajših temeljnih organizacij DO Avtomatike, s proizvodnim programom montaže, usmerjanja in kontrole programskih stikal za pralne stroje, podsestavov programskih stikal in pomožnih relejev PR 15—17. V reprodukciji skri verigi so neločljivo povezani s TOZD Sestavni deli in TOZD Naprave za energetiko.

Leto dni bo tega, kar smo v našem glasilu pisali o vzrokih, ki so to temeljno organizacijo v 1981. letu pripeljali v izubo in o sanacijskem programu, kjer je bilo ugotovljeno, da je akumulativna sposobnost obstoječe proizvodnje, ki temelji le na dveh blagovnih skupinah, izredno nizka. Vzroki so bili v izredno nizkih cenah izdelkov na domačem in tujih trgih, ki pa so jih v letošnjem letu uspeli nekoliko (cca. 18,6%) povišati.

Omenili smo, da so lansko drugo polovico leta izgubili dva, oz. tri tuje kupce relejev, kar je pomenilo za cca. 25 % znižanje proizvodnje in da so kot posledica pričeli v oktobru s proizvodnjo na zalogo. V skrbi, da bi vsaj do neke mere zagotovili socialno varnost, so za 14 dni prerazporedili 50 delavcev na delo v Kmetijski kombinat.

In kakšno je stanje danes? Vsekakor nič boljše. Kljub temu, da je program relejev namenjen izvozu in da se s proizvodnjo programatorjev, ki jih izdelujejo za finaliste — EI Niš in Gorenje, posredno pojavljajo kot izvozniki, ostaja njihova, lahko bi rekli vsakodnevna skrb 100 procentno pokrivanje proizvodnih kapacitet. Že znanim pomanjkljivostim, katerih pa v celoti ne morejo odpraviti sami: notranja organizacijska nedorečenost, odprto vprašanje dolgoročnejske programske usmeritve, so se zaostrenim pogojem gospodarjenja pridružile še druge.

Kot najbolj pereče pomanjkanje repro-materiala — barvnih kovin, kablja, kontaktnega materiala. Domača oskrba, v kolikor je je še, je neredna, z

Iz proizvodnje v TOZD Programska stikala in releji.

Uspešno končan razvoj sistema RS-3B

(Nadaljevanje s 4. strani)

Glede na jugoslovanske potrebe po takih sistemih lahko tudi sklepamo da pomeni to enakovreden devizni prihranek.

Ob najugodnejših tržnih razmerah bo naš celotni prihodek še neprimerno večji, saj bi celoten projekt lahko naslednjih 10 letih navrgel nekaj sto mio. dolarjev prihodka. Koliko bomo uresničili pa ni več odvisno samo od majhnega kolektiva bivšega TOZD UZ, ki je opravil večino razvoja, niti od TOZD Radiorelejni in navigacijski sistemi kot nosilca proizvodnje, pač pa tudi od določenih Iskrinih služb in še nekaterih dejavnikov izven Iskre.

Ocenjujemo, da nam izvoz v nobenem primeru ne bi smel biti manjši od 1/3 celotne proizvodnje in v ta namen smo izvedli več akcij.

Pri tem smo imeli velike težave, ker še nismo uspeli vzpostaviti inženiringa za kompleksne sisteme in se zato pogostoma zatekamo k poizkusom, ki še ne dajejo zadovoljive rezultate. Veliko kupcev, predvsem tujih namreč ni zadovoljna samo z radiorelejnimi napravami, ampak iščejo kompletne mobilne terminalne postaje, pri čemer želijo imeti vso elektronsko opremo vgrajeno skupno v lastno energijsko preskrbo v kontejnerjih z različnimi možnostmi prevoza. Take, kompleksne sisteme, katerih cena je na

več mesečnimi zamudami in pod vprašajem kvalitete.

Na račun zamujanj s proizvodnjo in izpolnjevanjem izvoznih rokov izgubljajo, kot se je v preteklosti že pokazalo težko pridobljene tuje kupce. Ker pa je konvertibilni in klirinški izvoz danes za vsako temeljno organizacijo izrednega pomena, se v Makolah glede nabave repromateriala vse prevečkrat zatekajo v intervencijskih uvoz, ki ga pogojuje devizna participacija, temeljni organizaciji pa niha težko pridobljeni dohodek. Zastoji v proizvodnji, ki gredo na račun devizne participacije in kvalitete izredno zmanjšujejo produktivnost tudi v času, ko je materiala dovolj. Razumljivo, saj si delavec iz ekonomskih razlogov želi, da bi bila dela skozi vse leto dovolj.

V neprestani skrbi za pravočasno založenost z repromaterialom so pregledali tudi nekurantne zaloge in uporabne dele pripravili za proizvodnjo, celotne zaloge pa znižali na planske, čeprav trdijo, da so realno še previsoke.

Na ravni delovne organizacije so bile v drugi polovici leta pripravljene konkretne in detaljne zadolžitve za izvajanje sanacijskih ukrepov v njenih subjektih, ki so se v večini nanašale na proizvodnjo, prodajo, nabavo, zaloge, razvoj in tehnologijo, skratka na vsa področja, ki bi ob izvajanju nalog morala prispevati k boljšemu poslovnemu uspehu ob koncu leta.

Komisija za spremljanje in uresničevanje ukrepov v Tovarni programskih stikal in relejev je ugotovila, da se ukrepi izvajajo, vendar pa pomenijo za njihovo temeljno organizacijo le kratkoročne a ne nepomembne rešitve. Istočasno je bilo rečeno, da bodo le z dolgoročnim programom razvoja TOZD, ki bi ga morali pripadati že z drugim delom sanacijskega programa TOZD v 82. letu in v katerem bo opredeljena nadaljna programsko-proizvodna usmeritev ali pomladitev programa, zagotovljena tudi socialna varnost delavcev.

V Avtomatiki namreč ugotavljamo, da se podobni primeri že nekaj časa pojavljajo v vsej repro verigi elementov. In da so kljub rezultatom, ki so v letošnjem letu prišli iz razvojnega sektorja Elementi, obstoječi programi zastareli in neperspektivni. Pri tem pa ne gre

pozabiti, da v Avtomatiki elementi še vedno zaposlujejo skoraj polovico proizvodnih zmogljivosti in da proizvodne prestrukturacije, ki bo na višji tehnološki stopnji zaposlovala večino zmogljivosti, ne moremo izpeljati naenkrat in ne da bi ob tem pustili elementom možnost in mesto razvoja. Prav to pa se kot ena ob bistvenih nalog, formiranje proizvodno zaključenih enot Avtomatike v drugem letu tudi pripravljajo.

Takrat se bodo po vsej verjetnosti tudi v Makolah in Poljčanah ob pomladitvi programa, z večjo zagnanostjo in upajmo manj težavami, lotili izpolnjevanja letnega plana 84. Iz podatkov je namreč razvidno, da je letošnja devet-mesečna proizvodnja in prodaja dokaj nižja od planirane.

Vzroki so predvsem v pomanjkanju naročil za programatorje in občasno pomanjkanje materialov — predvsem kovin in nižja dinamika naročil in dobava uvoženih setov za programatorje. Zaradi omejenih težav je tudi celotni prihodek nižji od planiranega.

Š.D.

Dan borca — dan Iskre v prihodnjem letu bo v Zajčji Dobravi

Priprave na tradicionalno Iskrino slavo ob 4. juliju — dnevu borca in dnevu Iskre v letu 1984 so se že začele.

Organizator proslave in praznovanja ob dnevu borca — dnevu Iskre bo v prihodnjem letu Iskra Commerce, ki se je že tudi odločila, da bo slavo v Zajčji Dobravi pri Ljubljani, torej tam, kjer je pred leti že bilo.

Za Zajčjo Dobravo so se v Iskri Commerce odločili iz več razlogov. Glavni so seveda znani: dobre avtobusne zveze, majhna oddaljenost od Ljubljane in železniške postaje in nezadnje — prijetno okolje.

Kraj je torej določen, kdaj bosta proslava in praznovanje pa še ne moremo z gotovostjo zapisati, lahko le ugibamo: 4. julij je v sredo, slavo pa bo verjetno v soboto pred tem, to je 30. junija.

Tako na ravni SOZD Iskra, kot v Iskri Commerce, so že imenovali odbora za pripravo proslave, v Iskri Commerce pa so že tudi imenovali skupino za organizacijsko-tehnična vprašanja.

O začetku priprav na tradicionalno Iskrino slavo, ki bo čez dobre pol leta, je te dni razpravljal tudi izvršni odbor konference osnovnih organi-

Tonetu Turku v slovo

Polnih 20 let nepretrganega dela v TOZD pusti neizbrisne sledove. Pomeni vestnost, priпадnost, odgovornost. Pomeni krog trdnih prijateljev, sodelavcev, samoupravljalcev. Pomeni veliko naporov, želja in ustvarjalnih ciljev.

Pomeni veliko praznično ob grenki resnici, da te ni več.

Zla usoda te je iztrgala iz naših vrst v trenutku, ko smo dosegli tako željen cilj, katerega si tudi ti tako zelo želel. V novih proizvodnih prostorih si bil samo dva meseca. Skupaj smo se veselili otvoritve, ko bi ti za 20 let dela podelili spominsko plaketo. Dva dneva je v življenju tako malo časa. Zate Tone, sta bila nedosegljiva.

V življenju nisi imel veliko veselih trenutkov. Nenehno delo in skrb za družino sta izpolnjevala vsak dan. Takšnega te bomo še dolgo pogrešali v delovni sredini.

Sodelavci TOZD ELA v DO AVTOMATIKA

S 5. SEJE ODBORA ZA VARSTVO PRI DELU IN HUMANIZACIJO DELA

Krepitev varstva pri delu za višjo produktivnost

Skrb za delavca na področju zdravstvenega varstva se pri nas, kot je znano, ne pojmuje le kot neizogibno breme socialnih dejavnosti, temveč ga sodobno poslovanje, še posebej pa naša samoupravna družba, obravnava kot eno izmed sestavin, ki vplivajo na poslovno uspešnost, oz. kot sestavino, ki skupaj s številnimi drugimi soustvarja poslovni uspeh. Zato medicinska dejavnost ni ozko usmerjena, temveč jo obravnavamo kot dejavnost širšega družbenega in gospodarskega pomena.

Ustrezne zdravstvene dejavnosti so tudi zato organizirane v delovnih in temeljnih organizacijah. Vsi vemo, koliko stroškov potegne za seboj ena sama večja nesreča, en sam invalid. Leta in leta ne more dati od sebe tistega, kar in kolikor zna, in bi želel dati, namesto tega pa veže nase vrsto dragih služb zdravstvenih in drugih storitev. Zato skrb in vzdrževanje preventivnih zdravstvenih dejavnosti ne moremo šteti zgolj kot nepotrební strošek,

temveč bi prav lahko rekli, da gre za močno produktivno dejavnost, saj produktivno silo dela varuje in ohranja.

Hkrati pa se zdravstveno varstvo vključuje in navezuje na takoimenovano humanizacijo dela, ki skrbi za to, da obremenitve delavca pri delu tako v fizičnem kot tudi psihičnem smislu ostajajo v mejah zmogljivosti delavcev tako, da do nesreč in invalidnosti sploh ne bi moglo priti.

Vemo, da po samoupravni poti za te zadeve skrbi Odbor za varstvo pri delu in humanizacijo dela na ravni SOZD Iskra. Navedene misli smo tudi povzeli iz sklepov seje tega odbora z dne 10. novembra 1983.

Na tej seji so ugotovili med drugim tudi to, da zgoraj poudarjenim, v naši družbi zakonsko uveljavljenim pojmovanjem in razumevanjem, na žalost, le redkokdaj slede tudi praktični uspehi. Razvijanje in koriščenje zdravstvene analitike, so poudarili na tej seji, je v nekaterih naših delovnih in temeljnih organizacijah mnogo manj uspešno, kot pa bi bilo pričakovati. Krivdo za takšno stanje pa so razpravljajoči videli na obeh straneh, tako v zdravstvu kot tudi v pristojnih strokovnih službah delovnih organizacij.

In kaj je storiti? Menili in sklenili so, da je treba na tem problemskem področju izpopolniti in poglobiti samoupravno spoznavanje na podlagi svobodne menjave dela in za kar je posebej treba operacionalizirati zadevne programe dela.

Krepiti je treba celovit status služb za varstvo pri delu in njihovo funkcijsko povezavo s kadrovskimi, socialnimi in splošnimi službami, ki so nosilci izvajanja posameznih nalog na tem področju.

Prav tako je potrebno krepiti analitično preučevanje vgrajenosti elementov socialne politike v poslovne sisteme in podsisteme, da bi se dokopali po tej poti do potrebnih novih spoznanj.

Menili so tudi, da je v tem pogledu veliko pričakovati tudi od dopolnitve informacijskega sistema Iskre.

Ker pa je bilo ugotovljeno, da je še posebej pereča invalidska problematika, je bilo sklenjeno, da je nujno v ukrepe in metode za preprečevanje invalidnosti vključiti širše sestavine socialne politike, to je, urejanje medsebojnih odnosov, krepitev motivacije in nematerialne stimulacije ter tudi posamezne vidike kulture dela.

Ustrezno pozornost je treba posvetiti tudi premeščanju delavcev med posameznimi delovnimi organizacijami posebej v primerih delavcev z zoženo delovno sposobnostjo. Glede slednjega so celo menili, da bi potrebovali celovit model za reševanje vprašanj, ki jih odpira vsakdanje življenje in delo v naših organizacijah.

mak

Stojanović iz Iskre Delte Beograd, na poslovnih razgovorih z Elektroistokom pa so zadnji dan sodelovali še Ivan Kukvič — Avtomatika ter Jože Perme in Aleksander Jurjevec — Kibernetika.

Vsi udeleženci seminarjev so bili s takšno obliko seznanjanja nadvse zadovoljni, še posebej zbornika in perspektivnega gradiva, želijo si tekoče obveščanje, za programe avtomatizacije malih elektrarn, merilno-regulacijske tehnike, zaščite, MTK sistemov in daljinskega vodenja vlada še posebej veliko zanimanje, žal pa se povsod pozna občutno zmanjševanje investicij.

Naslednja seminarja bosta letos še na Rijeki in v Mariboru.

Boštjan Škorjak

OPRAVIČILO

Oproščamo se glavnemu direktorju DO Široka potrošnja Miru Kreku, da smo ga v številki 43/43 po pomoti preimenovali v Janka Kreka.

Uredništvo

Tradicionalna, tokrat že XII. Iskrina zunanjetrgovinska konferenca je za nami, pred nami pa sta jasna cilja — 300 milijonov dolarjev izvoza v prihodnjem letu, letos pa se moramo čimprej približati zastavljenim izvoznim načrtom.

Tudi sklepi konference so več kot jasni. Tako konferenca sama, referati in razprava na njej, kot tudi sklepi, so, to z gotovostjo lahko trdimo, še bolj strnili Iskri prazadevanja, da je treba odločneje na svetovni trg, da je treba tesneje sodelovati med proizvodnjo in tržniki, da je treba izvažati, in to kljub vsem problemom, ki nas pestijo — ob pomanjkanju repromaterialov pa do zastarele proizvodnje.

O konferenci smo obširno pisali v prejšnji, razširjeni številki našega tednika. Tokrat objavljamo referate in koreferate, ki so jih imeli na konferenci svetovalec KPO SOZD Iskra Franc Vreček, direktor uvozne dejavnosti v Iskri Commerce Danilo Dolinar, strokovna sodelavka v Iskri Commerce Marjanca Kobe in direktor marketinške dejavnosti v Iskri Commerce Jaka Škrbine.

Oskrba z reprodukcijskimi materiali

Svetovalec KPO
F. Vreček, dipl. ing.

Oskrba z reprodukcijskimi materiali postaja vedno bolj omejitveni faktor hitrejši rasti ter motilni faktor pri izpolnjevanju poslovnih obvez. Nezadostna in nezanesljiva oskrba z reprodukcijskimi materiali nastaja predvsem iz naslednjih razlogov:

- razpolaganje z deviznim prilivom je omejeno,
- rast med predelovalno industrijo in pripadajočo surovinsko bazo ni usklajena
- koriščenje osnovnih surovin ni racionalno (baker, aluminij, železo in razne kemikalije se izvažajo in porabljajo v nepredelani obliki ali v zelo nizki stopnji predelave),
- povezava med proizvodnjo surovin in predelovalno industrijo nima značaja dolgoročne dohodkovne povezave, ampak značaj trenutnih ekonomskih učinkov in ekonomsko-političnih usmeritev.

V letu 1982 so predstavljali pomembnejši vhodni materiali v celotnem prihodku Iskre, ki je znašal ca 60 milijard din, naslednjo strukturo:

celotni prihodek 100 %
materialni stroški 68 %

Ob upoštevanju dejstva, da je v celotnem prihodku in materialnih stroških zajeta tudi vsa interna realizacija (znotraj proizvodnih DO in na relaciji z DO skupnega pomena), dobimo pravo razmerje med inputom in outputom, če primerjamo vrednost posameznih vhodnih materialov z vrednostjo tistega dela celotnega prihodka, ki je rezultat eksterne prodaje proizvodnih delovnih organizacij. V letu 1982 je ta realizacija znašala ca 38 milijard dinarjev, kar je le 2/3 celotnega prihodka SOZD Iskre. Iz navedenega izhaja, da je dejanska vrednost posameznih pomembnejših vhodnih materialov v »korigiranem celotnem prihodku« (celotni prihodek proizvodnih delovnih organizacij, ki je rezultat eksterne prodaje DO) naslednji:

	za SOZD	za posamezne DO
uvozni materiali	17,5 %	12 % do 50 %
domača barvna metal.	4,5 %	0 % do 17 %
domača črna metal.	4,0 %	0 % do 11 %
domači elektromat.	8,0 %	1 % do 17 %
domači kemični mat.	1,5 %	0 % do 12 %
domača embalaža	1,0 %	0,2 % do 5 %

V letu 1983 in 1984 se navedeno stanje ne bo bistveno spremenilo. Iz zgornjih navedb izhaja, da je Iskrina proizvodnja še vedno materialno intenzivna, saj materialni input v povprečju predstavlja 40% outputa.

Uvoz

V preteklih srednjeročnih obdobjih je bilo razmerje med uvozom in izvozom v odnosu 1:1.

obdobje	izvoz (mio dolarjev)	uvoz (mio dolarjev)
1965-1970	40,5	35,5
1970-1975	190	219
1975-1980	508	420
1980-1985 plan	1.500	824

V preteklih obdobjih je uvozna substanca presegala 25% vrednosti proizvodnje. Od leta 1979 naprej se možnosti razpolaganja z devizami iz leta v leto zmanjšujejo. Računati moramo na podobno stanje tudi v naslednjih letih. Iz navedenega izhaja, da bo uvozna substanca v naslednjih letih velikostnega reda 15... 20% vrednosti proizvodnje.

Omejeno razpolaganje z devizami bo predvidoma tudi v naslednjih letih bistveni element gospodarske politike in zunanjetrgovinski menjavi Jugoslavije. Predvidoma bo pri posameznih vrstah poslov sozda tudi v naslednjih letih možno doseči ugodnejše razpolaganje z devizami (npr. mednarodne kooperacije, maloobmejni promet, kompenzacije za deficitarne surovine, blagovni krediti za pospeševanje izvoza), vendar pa mora biti naš interni cilj, da za 2 dolarja izvoza uvozimo le za 1 dolar in da mora biti ta menjava na višini, nam omogoča minimalno 20% uvozno substanco, ki jo diktira izredno dinamičen razvoj naše panoge in da plisiramo v izvoz 50% naše proizvodnje, kar diktirajo tudi optimalne proizvodne količine in svetovna orientiranost Iskre.

Domače surovine

Značilnost preteklega razvoja Iskre je tudi, da se je zelo zgodaj in v veliki meri orientirala na domače osnovne surovine v

predelani obliki. Industrija predelave osnovnih surovin je dokaj uspešno sledila tehničnim in tehnološkim zahtevam. Glede na našo davčno orientiranost na zunanji trg, je predelava osnovnih surovin izpolnjevala tudi ostre kriterije zunanjega trga. Na ta način so nastale proizvodne kapacitete v takrat zadostnih količinah in v ustrezni kvaliteti (npr. lakirane bakrene žice, bakreni in medenasti profili in folije, aluminijaste folije in odlitki, kontaktni materiali, dinamo pločevina, hladnovaljana pločevina, kvaliteta jekla v vlečni ali valjani obliki, termoplasti, duroplasti, laminati).

V tem obdobju so nastale napačne investicijske in poslovne odločitve, ki so pripeljale do nesorazmerij med proizvodnjo surovin, predelavo surovin in porabo surovin v Jugoslaviji.

Značilen je primer bakra, pri katerem je proizvodnja bakra že 20 let velikostnega reda 100.000 ton letno, predelovalne kapacitete bakra imajo sedaj že velikostni red 180.000 ton letno, poraba pa dosega ca 70.000 ton letno. Zaradi takega stanja se je predelava bakra že pred leti usmerila na zunanje trge z namenom, da zaposli zgrajene kapacitete in uvozni manjkajoči baker. Za svetovni trg prihajajo v poštev prvenstveno polizdelki, ki so dosegli ustrezno kvaliteto in referenco doma in smo zaradi tega danes prišli do stanja, da izvoz surovinskih polizdelkov življenjsko ogroža oskrbo predelovalne industrije.

Podobno stanje je tudi v drugih panogah. Pri aluminiju se velik del že kot surovina izvažja za odplačilo kreditov za investicije in zaradi tega predelava aluminija in predelovalna industrija nimata dovolj surovin, čeprav proizvodnja aluminija daleč presega potrebo predelave in porabe v Jugoslaviji.

V črni metalurgiji kapacitete valjarn daleč presegajo kapacitete proizvodnje surovin in je potreben uvoz vložka za valjanje. Valjarne se zaradi tega usmerjajo v izvoz. Posebnost črne metalurgije je tudi v tem, da predelava surovin ne pokriva jugoslovanskih potreb, ker je prišlo v pretekli dobi do ogromnih vlaganj v kovinsko predelovalno industrijo, ki se je smatrala kot pojem industrializacije neke regije.

Jugoslovanska kemična industrija je skoraj v celoti orientirana v predelavo osnovnih kemičnih surovin, ki jih dobiva iz uvoza in je zato prisotna velika uvozna odvisnost in visoka uvozna substanca.

Pri električnih in elektronskih sestavnih delih so pri domačih materialih prisotne naslednje značilnosti:

- industrijske novitete osvajamo z večletno zakasnitvijo,
 - maloserijska proizvodnja profesionalnih in polprofesionalnih sestavnih delov ni možna zaradi neustrezne industrijske opreme,
 - velikoserijska proizvodnja se osvaja z večletno kasnitvijo v nižjem kvalitetnem razredu in v podoptimalnih serijah.
- Visoke cene, neprofesionalne izvedbe, nekompletna oskrba in nezanesljivost v obratovanju ter uvoz modernih izvedb so takemu stanju pri oskrbi z električnimi in elektronskimi sestavnimi deli edina logična posledica.

Sedanja jugoslovanska zakonodaja daje izreden poudarek dolgoročnim dohodkovnim povezavam reprodukcijskih celot. Na podlagi tega je sklenjena vrsta samouprav-

nih sporazumov, ki urejajo predvsem naslednja vprašanja:

- sporazum o delitvi skupno ustvarjenega dohodka, ki ureja predvsem vprašanje cen,
 - sporazum o sovlaganju, ki ureja predvsem vprašanje količin,
 - sporazum o združevanju deviz, ki ureja vprašanje udeležbe na izvozni realizaciji in vprašanje pokrivanja uvozne substance
- V praksi imajo zgoraj navedeni sporazumi skupno pomanjkljivost, da vsak za sebe ureja le del dolgoročnega poslovnega odnosa in da so v pretežni večini načelni in brez sankcij. Za Iskro pa je tak način poslovanja še posebej kompliciran in težko izvedljiv, ker smo vezani na visoko število dobaviteljev in na množico postavk.

V zadnjih treh letih so se pogoji poslovanja predvsem glede mednarodne menjave bistveno spremenili. Večina sprememb je bila realizirana z odloki ali intervencijskimi zakoni in sporazumi, ki so bili sklenjeni ob drugačnih razmerah brez ustreznih dopolnitev ni možno izvajati.

V vsakdanjem življenju ima pojem dopolnilnih sporazumov »združevanje deviz« dve značilni obliki:

- devizno participacijo, ki predstavlja vrednost uvozne substance v neto vrednosti,
- skupni izvoz, ki predstavlja plačilo določenega deleža dobav z devizami v bruto vrednosti.

Realizacija v treh trimesečjih in ocena za četrto

I. REALIZACIJA V PRVIH TREH TRIMESEČJIH LETA 1983 IN OCENA ZA ČETRTO

Glede uvoza so letošnji rezultati pod planom, saj dosegamo v 9 mesecih letošnjega leta komaj lanskoletne rezultate in je skupni obseg za 72,9 mio dolarjev repromateriala in opreme, kar predstavlja le 51% realizacijo plana.

Od skupnega uvoza 72,9 mio dolarjev odpade na uvoz s konvertibilnega področja 64,9 mio dolarjev, ostanek, to je 8 mio dolarjev pa odpade na klirinško področje. Če še nadalje razčlenimo konvertibilni uvoz smo za 62 mio dolarjev uvozili repromateriala in od tega 21,5 mio dolarjev v okviru kooperacijskih pogodb. S klirinškega področja odpade na uvoz repromateriala 7,1 mio dolarjev in od tega v okviru kooperacijskih pogodb 3,2 mio dolarja.

Za 4. trimesečje letošnjega leta se ocenjuje 23 — 25 mio dolarjev in od tega 1,5 mio dolarjev s klirinškega področja, ostanek pa odpade na konvertibilno področje.

Pogoji za prijavljanje uvoza so bili v treh trimesečjih 83 naslednji:

- a) v prvem smo lahko prijavljali v skladu z odlokom ZIS od 29. 12. 82 mesečno toliko uvoza, kolikor je znašal povprečni mesečni uvoz v prvih 9 mesecih preteklega leta
- b) v drugem smo do 1. 6. 1983 razpolagali s konvertibilnim deviznim prilivom za prijavljanje v višini 56%
- c) od 1. 6. pa do 15. 8. 83 smo razpolagali s 60% deviznim prilivom
- d) od 15. 8. 83 pa razpolagamo le še s 47,3% deviznega priliva.

Iz zgornjega pregleda je razvidno, da so se pogoji poslabšali in, da smo s tekočimi prilivi minimalno razpolagali za prijavljanje novega uvoza, ker so šli v veliki večini za vračanje komercialnih kreditov, najetih v letu 1982 in smo problem prijavljanja uvoz delno reševali s terminkskimi nakupi, komercialnimi krediti, kompenzacijskimi posli itd.

Še slabši rezultati v primerjavi z repromaterialom pa so na področju opreme, saj smo do danes uvozili le cca 2 mio dolarja opreme. Od tega 1,7 mio dolarja s konvertibilnega, ostanek to je 0,3 mio dolarja pa s klirinškega področja.

Zgornje številke nikakor niso zadovoljive glede na panogo kot tudi na že poznan prispevek Iskrinega deleža v slovenskem in jugoslovanskem izvozu. Do konca leta se ocenjuje nadaljnjih 1,5 mio dolarjev uvoza opreme in od tega 1,1 mio dolarja na račun multilayer opreme za KEKO Žužemberk, ostanek pa odpade na 3 ostale delovne organizacije (Telematika, ERO, Avtomatika)

II. Pogoji poslovanja v letu 1984 in plan uvoza za leto 1984

Nič boljši, če ne še težji pa bodo pogoji v letu 1984. Slovenska stališča k izhodiščem za devizno politiko v 1984 letu so, da bi moralo izvozniku ostati v povprečju 50% od ustvarjenega deviznega priliva. Nadalje je tendenca, da

V letu 1983 bo združevanje deviz za domače dobavitelje doseglo velikostni red 10 milijonov dolarjev, kar je ca 15% deviz, s katerimi razpolagamo.

V zvezi z zgoraj navedenimi ugotovitvami je potrebno pri nadaljnjem delu v mednarodni menjavi upoštevati naslednje:

1. Ustrezna uvozna substanca in nadaljnje prestrukturiranje in rast Iskre je možno edino z nadpovprečno rastjo konvertibilnega izvoza, ki mora tudi v letu 1984 in 1985 dosegati velikostni red 30%, ki bo omogočil uvozno substanco velikostnega reda 20%.
2. Za zagotovitev domačih virov surovin bo potrebno odstopiti 10 do 15% konvertibilnega deviznega priliva.
3. Za dopolnitev domačih virov surovin je treba deficitarne surovine in polizdelke uvoziti v obliki kompenzacij iz dežel v razvoju in iz dežel s klirinškim načinom plačevanja (to se prvenstveno nanaša na elektrolitski baker, vložke za valjanje za hladnovaljano pločevino in dinamno pločevino, surovine za kemično industrijo).
4. Pri zunanjetrgovinski menjavi z negotovinskim načinom plačevanja (mednarodne kooperacije, kompenzacije) je treba določen del rezervirati za gotovinsko plačilo.
5. Dežele s klirinškim načinom plačevanja je treba načrtno obdelati glede možnosti oskrbe iz njihovih virov.
6. Dobava sestavnih delov in elektronskih in elektromehanskih — mora imeti v notranjem prometu absolutno prednost

D. Dolinar

naj bi se obseg specifičnih oblik izvoza blaga in storitev (kooperacije, kompenzacije, maloobmejni promet) relativno zmanjšal, odnos moral rasti počasneje kot klasični izvoz, ki zagotavlja

Večji izvoz terja še boljšo kakovost

Marjana KOBE

Posluujemo v izjemnih gospodarskih razmerah. Na eni strani smo pod pritiskom nujnosti izvoza, na drugi pa se vse bolj omejujejo možnosti uvoza. Pod pritiskom teh omejitev se dogaja, da nekritično ter premalo preverjeno zamenjujemo uvoženi repromaterial v naših izdelkih z domačim. Temu pa se pridružujeta še nazanesljiva oskrba z materialom nasploh in poslabšanje kakovosti materiala in izdelkov kooperantov. Zaradi tega nastaja potreba po dodatnem delu, nastajajo zastoji v proizvodnji, improvizirano se premeščajo delavci na ozka grla v proizvodnji ne glede na potrebno usposobljenost, posledice vsega tega pa se kažejo v slabi izdelavnosti kvaliteti, kasnitvi rokov ipd. Nemalokrat se kontrola kakovosti sploh opušča. Vse to je prignalo razmere za zagotavljanje kakovosti ponekod do absurda.

V teh izjemnih razmerah se lotevamo nekaterih izjemnih poslovnih akcij v težnji, da bi dosegli vsaj nekatere kratkoročne učinke, ki pa se pogosto izkažejo samo kot navidezni. Dogaja se, da dobavljamo nedokončan proizvod, ki ga potem tehnične ekipe na terenu in pri kupcu več mesecev dodeljujejo in umerjajo, da celo izvozimo razvojno še nedozorel proizvod, ki mu potem nismo v stanju odpraviti pomanjkljivosti. O tem in o posledicah tega je razpravljala tudi ta konferenca. Nepopravljive škode, ki nastajajo pri tem zaradi izgubljenega Iskrinega poslovnega ugleda, ni treba še posebej omenjati.

Paradoksalno je, da se ob takem stanju naših razmer na vseh zunanjih trgih srečujemo s konkurenco, ki se poleg vseh običajnih oblik akvizicije izdelkov, poudarjanja njihove sposobnosti, kvalitete, zanesljivosti, organiziranega

povečani devizni priliv. Glede uvoza opreme so stališča, da je potrebno zagotoviti najnujnejši uvoz opreme za zamenjavo iztrošene opreme za izvozne projekte in uvoz, ki daje velike devizne prilive. Glede na gornja stališča in le polovične možnosti porasta uvoza nasproti izvozu, je bil prvotni predlog plana uvoza za leto 1984 delno popravljen in je sedaj takle:

Skupen uvoz z obeh področij in to repromateriala s kooperacijami in opreme je planiran na 127,6 mio dolarjev. Poudariti pa želimo, da so to možnosti, ne pa potrebe celotne Iskre. Od tega naj bi odpadlo 101,6 mio dolarjev na konvertibilno področje, 14 mio dolarjev pa na kliring. Od skupno planiranega uvoza 127,6 mio dolarjev pa naj bi bil obseg kooperacij 37,6 mio dolarjev in to s področja SEV, kot konvertibile, delež investicijske opreme pa cca 8,5 mio dolarjev (Števec, ERO, HIPOT). Analiza naše uvozne odvisnosti pa nam daje vedeti, da znižanje uvoza pod planirano ne bo več možna, ker bo le-to imelo za posledico padec proizvodnje in s tem vse gospodarske aktivnosti Iskre.

III. Blagovni krediti

Zaradi gospodarskih težav in zunanje nelikvidnosti Jugoslavije kot celote se ne moremo odrehati namenskim kreditom. V obdelavi so naslednji krediti:

— Hermes v vrednosti 11,8 mio DM, ki bo po vsej verjetnosti operativen začetku decembra in bo delen fizičen uvoz izvršen še letos, ostanek pa v letu 1984

— Furlanski kredit v višini 4 mio DM — v končni fazi pa je tudi kredit za Slovenske železarnice (za koks), katerega rešitev se pričakuje v mesecu novembru

Kot vemo se obseg prometa z našimi poslovnimi enotami v tujini iz leta v leto povečuje, kar velja predvsem za Iskro Elektronik GmbH Stuttgart, Iskro Electronics Inc. New York in Iskro Limited London. V tej smeri je potrebno nadaljevati tudi v prihodnosti, oz. te razširiti še na ostale poslovne enote (Italija, Švica, Francija itd) in jih je potrebno vključevati v posle od samega začetka. Velikokrat se dogaja, da bodisi tovarna, ali Iskra Commerce zaključuje posle z dobavitelji, našo poslovno enoto pa se vključi, ko je že plasirano naročilo in se jo koristi le kot banko, oz. financerja. Nekaj naših poslovnih enot bi lahko tudi izkoristili za združevanje potreb po določenih repromaterialih za celotno Iskro, kot npr. za aktivne in pasivne elemente, ki jih danes nabavljamo od 120 večjih in manjših firm v tujini.

Ob koncu le še to, da uvoz organizacijsko in obliki kot je danes, ne ustreza več, ker so se pogoji poslovanja v zadnjih letih izredno spremenili in bo temu ustrezno potrebna določena reorganizacija.

servisa in drugih uslug, poslučuje še novega prijema, namreč izrecnega poudarjanja učinkovitosti celotnega poslovnega sistema svoje firme v tem smislu, da zagotavlja zanesljivo obvladovanje kakovosti in zanesljivosti (vzdrževalnosti) razpoložljivih svojih proizvodov in storitev ter tako kupcem vlija zaupanje v trajno solidnost take firme. Ze površen pogled v naše stanje evidentiranih reklamacij zaradi slabe kakovosti in zato izgubljenih, čeprav že sklenjenih poslov kaže, da ne gre za zanemarljivo vrednost. Posebno še zato, ker si lahko predstavljamo, da je izven evidence tega še za nekajkrat več.

V podatkih o izpadli izvozni realizaciji za 1. 1982 in vzrokih zanjo se slaba kakovost in poslovna solidnost pojavlja v 14% deležu. Polovica od tega se nanaša na kakovostne reklamacije, drugo pa na odpovedana naročila zaradi neizpolnjevanja pogodbenih obveznosti (Nadaljevanje na 7. strani)

Večji izvoz terja še boljšo kakovost

(Nadaljevanje s 6. strani)

sti, na izgubljenosti posle zaradi nespornosti oz. različnih interpretacij zahtev, ne zamude zaradi predolgotrajnega prilagajanja izdelkov zahtevam kupcev, homologacij ipd. Če bi poleg teh razčlenili še nekatere druge izpadle posle, ki so sicer uvrščeni pod oznako »nerealizirana naročila« ali pa »politična situacija«, bi morali še marsikaj pripisati, če že ne slabi tehnični, pa slabi poslovni kakovosti. Tudi dejansko reklamiranega blaga je verjetno več, saj ga naša ZT mreža, kjer le more, plašira drugemu kupcu, pa čeprav za nižjo ceno.

Temeljna programska usmeritev Iskre je povečevanje izvoza, osvajanje izdelkov in sistemov z večjim deležem znanja in kompleksnosti, prestrukturiranje proizvodnje in izvoza k večji tehnološki sodobnosti in kakovosti. V naslednjih 3 letih (do 1986) naj bi Iskra povečala svoj delež izvoza na RZ in DVR za 2,5 krat, sistemi naj bi v izvozu dosegli 45 % delež, računati moramo na naraščanje deleža programske opreme, treba bo znati zagotoviti zanesljivo delovanje materialne programske opreme sistemov. Kako pa so zastavljeni cilji kakovosti v Iskri in kakšno strategijo imamo v našem poslovnem sistemu za njihovo doseganje?

V skladu s temeljnimi cilji Iskrine programske politike smo si že v 70. letih začrtali osnove za obvladovanje kakovosti in jih uzakonili v Samoupravnem sporazumu o zagotavljanju kakovosti izdelkov in storitev organizacije Iskre. Z njim smo opredelili pojem Iskrine kakovosti, konkurenčno kakovost kot cilj in pogoje za poslovno uspešnost ter začrtali integralni sistem za zagotavljanje kakovosti v vseh funkcijah, ki sodelujejo v poslovnem procesu.

Po načelih tega Samoupravnega sporazuma postopno vpeljujemo integralni sistem zagotavljanja kakovosti. Izkušnje in podatki potrjujejo sicer počasen, vendar sistematičen napredek. Prav zdaj napr. potekajo zadnje faze priprav za sprejem samoupravnega sporazuma o pristopu DO Iskre, proizvajalk in uporabnic elektronskih in elektromehanskih elementov, k sistemu IS 9000, ki je zasnovan na mednarodno uveljavljenih principih. Ta sistem predstavlja velik napredek v odnosih med dobavitelji in uporabniki elementov. Dobave blaga po pravilih IS 9000 predstavljajo znatno ugodnost za uporabnika, ker mu dobavitelj jamči preverjeno stalno in enako kakovost vseh svojih pošiljk v okviru sistema. Prinaša pa tudi pomembno prednost proizvajalcem elementov, ki se s takim načinom prodajne ponudbe uvrstijo med dobavitelje višjega kakovostnega razreda. Pravila IS 9000 pa se uporabijo lahko tudi kot model za definiranje kakovostnih zahtev in prevzemnih pogojev pri pogajanjih z dobavitelji materiala in elementov zunaj Iskre in predstavljajo tudi eno od poti do zanesljivejše

oskrbe s kakovostnim repromaterialom.

Kljub nekaterim uspehom na posameznih področjih pa v splošnem še vedno bolehamo na pogostem kršenju pravil, pri čemer ugotavljamo celo nekatere negativne posege, ki so v popolnem nasprotju s Samoupravnim sporazumom o zagotavljanju kakovosti in drugimi internimi pravili v Iskri. Že lanska ZT konferenca je opozorila na nujnost ukrepanja za zagotovitev boljše kvalitete v izvozu. Razprava na tej konferenci pa kaže, da se je stanje od tedaj samo še bolj zaostilo.

Vedno pogostejše se dogaja tudi da pri prihajanju navzkriž z zvezno tržno inšpekcijo. Iskra Commerce je kot prodajna organizacija na temelju jugoslovanske zakonodaje v celoti odgovorna za kakovost blaga in storitev, ki jih daje v promet. Zato se mora pred dobavo prepričati o kakovosti oz. ne sme dopustiti odpreme blaga pomanjkljive kakovosti ali tolerirati drugače pomanjkljivo izvršitev posla. Kot izvozna organizacija je odgovorna še posebej po Zakonu o prometu blaga in storitev s tujino in po Zakonu o opravljanju gospodarske dejavnosti v tujini za to, da v poslih ZT prometa varuje svoje ugled, ugled SOZD Iskra, drugih OZD ter ugled SFRJ v tujini. Za kršitev ugleda pa velja vsako ravnanje v nasprotju z dobriimi poslovnimi običaji, vestnostjo in splošno poslovno moralo, za kar so v zakonu tudi predvidene sankcije.

V IC. ugotavljamo, da tedaj, ko se je oblikoval samoupravni sporazum o ureditvi medsebojnih odnosov med IC in proizvodnimi DO — dobavitelji, ni bila posvečena zadostna pozornost prav določilom o obveznostih glede kakovosti. Tako je SaS ostal nedorečen v smislu pooblastil IC. za vračanje slabe kvalitete, ki pa so neločljivo povezana z njegovo odgovornostjo.

Nezadostna izdelčna in poslovna kakovost ter zanesljivost ogrožajo mednarodno trženje Iskre, vnašajo motnje v poslovanje in možno poslabšujejo gospodarnost mednarodnega trženja. Glede na to smo se dogovorili, da:

— je vključevanje jasnih definicij o zanesljivosti in kakovosti obvezno tako za sporazume med organizacijami Iskre, kot za pogodbe v mednarodnem trženju.

— Iskra Commerce ne sme odpreniti v tujino nobene vzorčne ali izdelčne pošiljke, za katero dobavitelj ne predloži verodostojnega dokumenta o opravljenem preverjanju zanesljivosti in kakovosti. Področje za kakovost v SOZD Iskra je dolžno v sodelovanju z IKM zagotavljati občasno vzorčno preverjanje kakovosti in zanesljivosti izvozu namenjenih izdelkov Iskre.

— mora izboljševanje zanesljivosti in kakovosti obsežati vso reprodukcijo v Iskri, ne le trženje. Pri tem je pomembna materialna osnova te dejavnosti; investicije v nujno kontrolno opremo morajo imeti prednost.

— naj SOZD Iskra nadaljuje s pobudami ustreznim institucijam, da se zakonska odgovornost za slabo kakovost in zanesljivost izdelkov v mednarodnem trženju razširi tudi na odgovorne delavce v proizvodnih organizacijah.

Vse to so v kratkem tiste značilnosti, ki opisujejo rezultate poslovanja sežanske Iskre v prvih devetih mesecih letošnjega leta. Ogromne težave pri krpanju devizne bilance so se pokazale seveda prav pri možnostih nabavljanja materiala in komponent. Največ težav je bilo seveda pri uvozu, brez katerega — pa če predstavlja še tako skromen delež vrednosti izdelkov — seveda ne gre.

Pomanjkanje materiala je torej povzročilo, da je bil dinamični plan proizvodnje dosežen z nekaj več kot 7 % zaostankom, kar predstavlja za osmino boljši rezultat kot v enakem obdobju leto poprej.

Precej neugodnejši pa so podatki o finančnih učinkih poslovanja. Dosegli so sicer kar za polovico večji dohodek kot v letu 1982, vendar je to komaj tri četrtine načrtovanega. Tudi čistega dohodka se je nabralo komaj za slabih 70 % planirane vsote. To je seveda narokovalo tudi način izplačevanja oseb-

nih dohodkov. Dosegli so komaj tri četrtine načrtovane višine in dosegli okrog 13.000 dinarjev letnega poprečja. To jih seveda še vedno postavlja v sam rep lestvice osebnih dohodkov v Iskri in panogi. Nizki osebni dohodki pa seveda niso nikakršna stimulacija za boljše delo; vendar o tem kdaj prihodnjč.

Nič kaj obetavne prihodnosti ne napoveduje sicer višji kot v enakem lanskem obdobju, vendar še vedno izredno skromen dosežen izvoz. Nizko doseganje plana (17 %) bo povzročilo velike težave tudi v zadnjem letošnjem tromesečju, saj se bodo težave zaradi pomanjkanja deviz še nadaljevale. Kolektiv sežanske Iskre si bo moral nasploh izredno prizadevati, da ne bo rezultat ob zaključku leta negativen. Že po zaključku devetih mesecev je bila namreč zabeležena manjša izguba, ki pa so jo pokrili s sredstvi lastnega stanovanjskega sklada.

SF

RAZGOVOR Z ANTONOM SIMONIČEM, SEKRETARJEM DO IKM

Ugodno poslovanje DO IKM

Kolikor bolj se približujemo koncu poslovnega leta, toliko bolj nas zanimajo rezultati, ki smo jih dosegli. Oziramo se navzven, v družbo, pa tudi navznoter, v delovne in temeljne organizacije združenega dela. V republiškem merilu smo ob polletju ugotavljali, da z gibanji našega gospodarstva ne dosegamo predvidenih stopenj rasti, posebno pozornost pa so poročila posvečala družbenemu proizvodu in izvozu. Pred nami pa so tudi že podatki trimesečja. V večini delovnih in temeljnih organizacij ne opažamo bistvenega izboljšanja, čeprav bi ga za nemoteno gospodarjenje morali doseči. Prav z vprašanjem o trimesečnih rezultatih smo se odpravili v DO Institut za metrologijo in kakovost. Sogovornik je bil sekretar te DO Anton Simonič.

Industrijska proizvodnja je ob polletju na jugoslovanski ravni dosegla isti obseg kot v lanskem polletju, elektroiudustrija pa je ostala celo pod njim. Pri tem so bili v Sloveniji doseženi nekaj boljši rezultati, saj je celotna industrija dosegla v polletnem razdobju porast v višini 3,5 %, elektroindustrija pa 2,8. Porast Iskre pa je znašal kar 6,7 %. Kako se je pri tem odrezala vaša delovna organizacija?

Primerjava rezultatov IKM s članicami Zveze raziskovalnih organizacij Slovenije (s katerimi še najbolj lahko le-te primerjamo) kaže, da zadnji dve leti presegamo poprečje te skupine. IKM si bo prizadevala dosegati ugodne rezultate tudi vnaprej, ob devetmesečju pa take prognoze lahko podpremo z ugodnimi rezultati.

Vrednost realizacije (devetmesečne) namreč kaže na kar 57 % porast v primerjavi s istim obdobjem preteklega leta in 91 % letne planirane vrednosti. Manj ugoden je pri tem podatek, da naročila SOZD še vedno ne razjemajo niti 50 % skupnih naročil, kar pomeni, da se skupno z še združenimi sredstvi, znižala za 3 %. Nasprotno pa kažejo naročila organizacij izven Iskre hitrejšo rast.

Seveda ob tem niti ni več potrebno posebej poudarjati, da taki rezul-

tati kažejo na neizpolnjevanje sklepov tako zunanjetrgovinske konference, kot tudi drugih, ki zahtevajo povečano skrb za kakovost in zanesljivost Iskrinih proizvodov.

Vaši rezultati kažejo na odgovorno obnašanje delavcev. Ali ste jih dosegli z enakim številom delavcev?

Ce primerjamo število zaposlenih s preteklim lanskim obdobjem, zapišemo, da se je število povečalo za 7 % ali za štiri sodelavce.

Kako pa ste se obnašali na področju osebnih dohodkov?

Glede na ugoden porast dohodka in ostalih parametrov gospodarjenja, ki jih je potrebno upoštevati pri delitvi dohodka na eni strani, na drugi pa na nadaljnjo porast življenjskih stroškov, pomeni 28 % povečanje napram lanskemu letu, zmerno delitev in kaže na prizadevanja IKM za usmerjanje rasti osebnih dohodkov skladno z določili letnega dogovora o uresničevanju usmeritve razporejanja dohodka v letu 1983.

Kaj pa področje investicij?

Investicije, zlasti domače opreme, dokaj uspešno uresničujemo. Investicije tuje opreme (okoli 20 mio din preko Mure) potekajo z zakasnitvijo, zamujanje realizacije projekta Mura pa bo prineslo dokajšnje tečajne razlike,

ki jih bo IKM zmogel le stežka.

Za investicijski elaborat v višini 1 milijona dolarjev se razgovori s tujim kreditodajalcem razvijajo ugodno, ugodno pa poteka tudi sprejemanje samoupravnega sporazuma o združevanju deviz in sredstev v okviru SOZD Iskra. Tako bi moral biti sporazum s strani podpisnic sprejet te dni, odgovor tujega kreditodajalca pa pričakujemo do konca leta 1983.

Kako pa bi ocenili finančne rezultate?

Celotni prihodek se je od lanskega istega obdobja povečal za 51 % in dosegel vrednost 48 mio din.

Ponovno je izkazan višji porast v materialnih stroških, ki so porastli za 76 %, kar je vplivalo na nekoliko manjšo rast dohodka, ki je porastel za 50 %.

V delitvi dohodka so razmere ostale podobne prvemu polletju. Za SIS je bilo namenjeno več sredstev in sicer so porasla z indeksom 142; trend se v tretjem kvartalu ni spremenil. Isto velja za splošno porabo in druge obveznosti, ki so porastle z indeksom 144, ki je nekaj manjši od prvega polletja. Tudi te rasti kažejo na enakomerno rast poslovanja IKM skozi vse leto 1983.

Rast čistega dohodka se je v primerjavi s preteklim obdobjem povečala za 51 %. V delitvi čistega dohodka pa so se ugodno povečala sredstva poslovnega rezervnega in raziskovalnega sklada, ki se je povečal za 225 % v

(Nadaljevanje na 8. strani)

Andreju Koželju v slovo

Dan, kot jih je mnogo. Dan dela, pogovorov med sodelavci — prijatelji, življenja. Dan življenja... Kaj je že to? Odhajal si z delovne dolžnosti kot že 21 let. Vesel. Nisi slutil, da zapuščas prijatelje, ki bodo v zatonu jesenskega popoldneva obstali z bolečino v srcu, ker so izgubili prijatelja, ki se je bil pripravljen vsak čas razdajati za druge...

Da, razdajati se.

Andrej, kot vajenec Iskrinega šolskega centra si si pridobil izobrazbo strugarja. Ljubil si svoj poklic in znal si to svoje znanje prenašati na mlajše. S svojo praktično strokovnostjo si napredoval tudi na področju teorije znanja. Leta 1967 si diplomiral na STŠ v Radovljici. Kljub temu, da si z leti postal vodja strojne obdelave v TOZD Orodjarna, si ostal delaven in dostopen za vsakogar, aktiven v številnih organizacijah. Ostal si vedrega duha in sproščeni misli, zato je tvoj odhod še bolj nerazumljiv. Kadar si odhajal na pot si se vedno poslovil od prijateljev, znancev, od družine, le tokrat se nisi. Tudi sinu, ki se je pod tvojim očetovskim varstvom varno pripeljal domov, nisi rekel besede v slovo. Zakaj? O, Andrej, ZAKAJ! Tvoja ljubeča hčerka še vedno čaka na obljubljeni pomoč pri strokovni nalogi, tvoji prijatelji pa vemo, da si obljubljen vedno tudi izpolnil...

Zakaj je iztrgala zla usoda očeta, sina, moža, prijatelja, znanca — človeka... Zakaj se nisi odkupil z vedrostjo, ki si jo imel le ti? Ne, tega nisi mogel storiti, ker si bil človek dejanj... Dejanja pa, če tudi velika bolečina za tiste, ki ostanejo, so vrline tistih, ki jih ni več...

Zato Andrej, počivaj mirno, pod Roblekom, pod Begunjščico, ki si jo tako ljubil. Prijatelji in znanci, ki bomo hodili tam mimo tvojega večnega domovanja, pa se bomo ustavili na tvoji gomili ter z bolečino v srcu obnovili spev slovenskega pesnika, ki je prav tako kot ti ljubil prijatelje, znanca, svoj narod...

»na tisto tiho domovanje, kjer mnogi spe vsakdanje spanje, kjer dom je tvoj in kmalu moj...«

Prijatelji

TOZD ELEKTROAKUSTIKA, SEŽANA

Rezultati po devetih mesecih ne vzbuja optimizma

Ob nenehnem pomanjkanju reprodukcijskih materialov si uspešnega poslovanja seveda ni mogoče zamišljati. Preusmerjanje v domače tržišče usmerjenega programa je dolgoročen proces; dokler pa izvoznih rezultatov ni, je pomanjkanje deviz najbolj boleče vprašanje. Tu se namreč prične in neha vse: brez deviz ni materiala, brez materiala pa ni proizvodnje, ni dohodka, itd.

Pred kratkim se je upokojila naša prizadevna sodelavka Slavka Lipušček iz TOZD TTS, ki se je po 7 letih službovanja v VP Ljubljana zaposlila leta 1955 v montaži radijskih sprejemnikov na Pržanu. Od tam se je po 8 letih preselila v bivšo TOZD TEN, kjer je vse do danes delala v merilnici na končnem oblikovanju aparatur in enot. S svojim delom je bila zadovoljna in tudi s svojimi sodelavci se je prav dobro razumela, nam je dejala na pristrčni slovesnosti, na kateri so se ji njeni sodelavci zahvalili za dolgoletni trud in požrtvovalno delo, ter ji s cvetjem poklonili še žensko kolo — tako, da jih bo prišla laže obiskat.

ISKRA

Ugodno poslovanje DO IKM

(Nadaljevanje s 7. strani)

primerjavi s preteklim obdobjem. Pri tem je ugodna tudi rast akumulacije, ki je preseгла rast dohodka kar za štirikrat. Tudi akumulacija, skupno amortizacijo po predpisani stopnji, je dosegla ugoden rezultat in je v primerjavi

s preteklim obdobjem večja kar za indeks 162. Tak trend akumulacije moramo v IKM obdržati do konca leta 1983, saj je prav akumulacija izredno pomemben dejavnik za nadaljnjo rast in izgradnjo Instituta za kakovost in metrologijo.

M. Ovsenik

Občni zbor Šahovskega društva Iskra

Na zboru je predsednik društva Stane Preskar podal poročilo o delu in rezultatih društva. Društvo deluje organizacijsko na temelju statuta. Osnovna usmeritev je množični in tekmovalni šah. Množični šah se odvija po sekcijah in v šahovskem domu.

Tekmovanja so potekala po letnih programih. Letno so se zvrstila naslednja tekmovanja: trimesečna hitropotezna prvenstva, sindikalna prvenstva regij in republiška, tekmovalna za pokal Maršala TITA, organiziramo šahovski del Iskriade, prirejamo dvoboje s šahisti JLA in dvoboj Starejši: Mlajši, sodelujemo na festivalu šaha in na delavski olimpijadi v Pulju, sekcija v Kranju vsako leto organizira za dan republike festival šaha, v šahovskem domu v Ljubljani pa se odvijajo kategorijski in ponedeljkovi hitropotezni ter vikend turnirji, moštva in posamezniki pa sodelujejo še na vrsti tekmovanj, ki jih organizirajo druga društva itd.

Najvažnejše tekmovalne prvega moštva je v medrepubliški ligi zahod. V ligi sodeluje 12 moštev. Po letih smo dosegli naslednje rezultate: 1981 — sedmo mesto, leta 1982 — peto in 1983 — tretje. V letošnjem letu so bili v moštvu najboljši: Iztok Jelen, Leon Gostiša, Slavko Krivec in oba mladina

Treba je hitro misliti in „vleči“.

Metod Mikac in Matjaž Justin, ki sta osvojila največ točk.

Na tradicionalnem tekmovalnem pokalu maršala Tita je Iskra v republiških finalih dosegla naslednje rezultate: 1981 — 4. mesto, 1982 — 1. mesto in igrala v zveznem finalu, kjer je bila četrta, 1983 — 6. mesto. Ženska ekipa se je na istem tekmovalnem vrstilu najvišje na tretje mesto.

Naši šahisti so bili uspešni na posamičnih prvenstvih Slovenije, kjer je bil leta 1980 in 1981 Janez Barle in v letih 1982 in 1983 pa Iztok Jelen. V teh letih so Bogdan Podlesnik, Darko Šifer in Oskar Orel pridobili mojstrski naslov. Jožica Hribar pa je v letih 1981 in 1982 bila mladinska prvakinja Slovenije.

Ob desetletnici društva smo organizirali prvi mednarodni turnir, o katerem smo že podrobno poročali. Turnir je bil namenjen mlajšim perspektivnim šahistom, da so pridobili prve večje mednarodne izkušnje. Orlu je na tem turnirju uspelo osvojiti mojstrski naslov.

S šolskim letom 1981—1982 je bila organizirana pod vodstvom našega trenerja, mednarodnega mojstra Iztoka Jelena prva šahovska šola v Sloveniji. Trener usposablja pionirje in pionirke za nadaljnjo šahovsko

rast. Jeseni 1984 se bo pričel nov cikel šole.

Za izvedbo letnih programov praktično dobimo letno enaka finančna sredstva. Stroški pa ne presegajo naraščajo. Najvišji porast je pri hotelskih in prevoznih storitvah. Smatramo, da mora biti perspektiva društva, da se v bližnji bodočnosti uvrstimo v prvo zvezno ligo. Za doseg tega cilja pa nam bo primanjkovalo finančnih sredstev. Tako se prekomernemu porastu stalnih stroškov pridružujejo še dodatni stroški.

V času med obema zboroma smo šahovski dom povsem preuredili. Dvorana je s harmonika steno razdeljena na večji rekreacijski in manjši študijski del. S tem je društvo končno dobilo primerne prostore za normalno delo.

Izvršni odbor ugotavlja, da se sindikalni šah razvija in deluje predvsem v Ljubljani in Kranju. S svojim delom pa moramo še bolj aktivirati delo šahovskih sekcij po naših delovnih organizacijah. Tekmovalni šah mora v prihodnji dvoletni mandatni dobi z dobro kadrovsko politiko in dodatno finančno podporo doseči cilj in se uvrstiti v prvo zvezno ligo.

Dajati moramo trajno podporo študijski orientaciji šaha, katera edina lahko zagotovi resne in trajne rezultate v šahu.

Po poročilih tajnika, blagajnika in nadzornega odbora je bil izvoljen nov izvršni odbor in imenovane stalne komisije.

Po občnem zboru je bil redni trimesečni hitropotezni turnir. Končni vrstni red je bil: Za pokal zmagovalcev z dvema zmagama vodi Mazi. Za pokal 100 točk pa je trenutni razpored po osvojenih točkah naslednji: Mazi 45, Butala 29, Krek 25, Kumše 24,5,

Samo štiri šahiste so se pomerile.

ISKRA — AVTOMATIKA

Počitnice na snegu — Kranjska gora

Tudi za zimsko sezono 1983/84 smo za delavce Iskra — Avtomatika organizirali letovanje v Kranjski gori od 15. 12. 1983 do 11. 3. 1984. Prijave, oz. rezervacije zbira služba za družbeni standard, Kotnikova 6, telefon 312—322 int. 259 od 7. 11. 1983 dalje. Cena prenočišča z uporabo čajne kuhinje je 265,00 din dnevno po osebi. Turistična taksa v višini 28,00 din dnevno po osebi se plača v kraju letovanja. Najkrajši čas letovanja je 3 dni, najdaljši v času počitnic pa 7 dni. Ob prijavi vplačate akontacijo 1.000,00 din, razliko do polne cene pa najkasneje 14 dni pred pričetkom letovanja.

Služba za družbeni standard

ZAHVALE

Ob boleči izgubi mojega očeta

MIHAELA KOCINE

se prisrčno zahvaljujem sodelavcem in sodelavkam z linije »pokrov in okrov« za darovani venec, izraze sožalja in spremstvo k njegovemu zadnjemu počitku. Še posebej se zahvaljujem vodstvu TOZD in socialni delavki za iskreno razumevanje, saj so mi omogočili nemoteno nego v času očetove bolezni. Hvala še enkrat vsem in vsakomur posebej!

hčerka
Marta Mihelič, linija
pokrova TOZD Mali zag
ganjalniki Nova Gorica

Ob bridki izgubi najine drage mame se iskreno zahvaljujem sodelavkam in sodelavcem prevoznega oddelka in montaže števcev — trak E 7 za izraze sožalja, darovana venca, denarno pomoč in spremstvo na njeni zadnji poti

žalujoča štefan Krč in
Jelka Salmič

Ob smrti drage mame

ANE HOČEVAR

se zahvaljujem vsem sodelavkam in sodelavcem TOZD Števec — linija napetostnih tuljav za izrečena sožalja, podarjeno cvetje in denarno pomoč.

Vsem iskrena hvala!

Kristina Belehar.

Ob izgubi mojega očeta

LOJZETA MIKLAČIČA

se iskreno zahvaljujem vsem sodelavcem in prijateljem TOZD Magneti za podarjeno cvetje, izraze sožalja in spremstvo na njegovi zadnji poti

hčerka Irena Mejač

Smučarski tečaji

ISKRA INVEST SERVIS, Dejavnost za rekreacijo obvešča delavce Iskre, da bomo tudi to zimo organizirali smučarske tečaje v Gozd Martuljku. Tečaje bodo vodili izkušeni učitelji in vaditelji smučanja.

TERMINI

1. skupina	14.1.—21.1.1984
2. skupina	21.1.—28.1.1984
3. skupina	28.1.—04.2.1984
4. skupina	04.2.—11.2.1984

CENA TEČAJA

Odrasli	6.850,00
Otroci do 10. leta	5.700,00
V ceno je vključeno: polni penziona v penzionu Špik (začetek prvi dan s kosilom, konec zadnji dan z zajtrkom), turistična taksa, hramba smuči, prijava, zavarovanje in strokovno vodstvo tečaja.	

PRIJAVE, ODPOVEDI IN NAČIN PLAČILA

Prijave sprejema Milena MATOTEK, Iskra Invest Servis, Trg revolucije 3, Ljubljana, telefon 213—213, int.: 12-86 (med 13. in 15.). Po predhodni prijavi, najkasneje 14 dni pred pričetkom koriščenja storitev je treba celotni znesek nakazati na ž.r. 50101—601—17218 ISKRA INVEST SERVIS, ali plačati pri Mileni Matotek v PPC — pritičje. V kolikor boste znesek nakazali na naš žiro račun, nam pošljite kopijo vplačila kot dokazilo o poravnanih obveznostih.

V primeru odpovedi ali neudeležbe tečaja mora odjavljeni pridobiti zamenjavo, drugače zadržimo 30% cene aranžmaja.

ISKRA INVEST SERVIS

Med hitropoteznim turnirjem.

Jerina 24, Srebrnič 23, Černe 20,5 itd.

Novi izvršni odbor:

1. Anton Stipančič — predsednik, 2. Vasja Herbst — podpredsednik, 3. Hugon Zaplotnik — podpredsednik, 4. Pavle Sešek — tajnik, 5. Anton Preinfalk — blagajnik, 6. Bogdan Brezigar — predsednik komisije za množični šah, 7. Anton Bivic 8. Stane Preskar, 9. Drago Čopič, 10. Jože Čimperman, 11. Bogdan Podlesnik — člani.

Nadzorni odbor:

1. Olga Štempihar — predsednik, 2. Dane Černe — član, 3. Vinko Zorman — član.

Disciplinska komisija:

1. Vito Soukal — predsednik, 2. Pavle Jereb — član, 3. Ksenija Skulj — član, 4. Marjan Znidarčič — namestnik, 5. Sandi Černač — namestnik.

Ostale komisije: za množični in sindikalni šah, tekmovalno ter komisijo za šahovski dom bomo formirali na prvi seji izvršnega odbora.

Vrstni red:

1. Leon Mazi, 2. Vojko Srebrnič, 3. Janez Krek, 4. Janez Kumše, 5. Marko Ribičič, 6. Drago Čopič, 7.-9. Anton Jerina, Albin Oblesčak, Jože Kerec, 11.-13. Vito Soukal, Bojan Kuzmič, Slavko Fon, 14. Bogdan Brezigar, 15. Dane Černe, 16. Hugo Zaplotnik, 17. Zdenko Grahek, 18. Andrej Erman, 19. Rihard Piskar, 20. Anton Bivic; **Ženske:**

1. Simona Orel, 2. Tatjana Kreže, 3. Ksenija Skulj, 4. Majda Mazi.

Ostali člani društva in gosti:

1. Darko Steiner, 2. Iztok Jelen, 3. Oskar Orel, 4.-5. Bojan Peršl, Bogdan Podlesnik, Cveto Trampuž, 7. Damjan Plesec, 8. Boštjan Rebernik, 9. Dušan Cepon, 10.-11. Mirko Troha, Marjan Oberč, 12. Rudi Blas, 13. Peter Krebelj, 14. Jože Miklaveč, 15. Sašo Čačič, 16. Djordje Lazarevič, 17. Živorad Andrejič, 18. Jože Šiška.

VII. šahovski festival Iskra '83

Sindikalna konferenca DO Telematika Kranj razpisuje 7. šahovski festival »Iskra '83« v počastitev 40-letnice drugega zasedanja AVNOJ v Jajcu in dneva republike.

S tem želimo omogočiti šahistom Iskre srečanje s šahisti drugih kolektivov.

Festival bo potekal v delavski restavraciji Iskre Telematike na Laborah v Kranju 20. novembra 1983, z otvoritvijo ob 9. Na njem lahko sodelujejo 4-članske moške ekipe s po dvema rezervama in 2-članske ženske ekipe. Ekipe bodo razporejene v deset jakostnih skupin.

Šahovsko moč posamezne ekipe točkujemo:

mojster in ve	0 točk
mojsterski kandidat	0,5 točk
prva kategorija	1 točka
druga kategorija	2 točki
tretja kategorija	3 točke
četrta kategorija	4 točke
brez kategorije	5 točk

Igrali bomo po splošnem pravilniku hitropoteznega šaha. Vsak igralec bo imel na voljo 10 minut za razmišljanje za vsako partijo. Vsaka ekipa mora prinesiti seboj dve brezhibni šahovski uri in dva kompleta šahovskih figur s ploščami.

Za udeležence turnirja je organizacijski odbor pripravil pokale in denarne nagrade, ki so različne glede na jakostne skupine (od 500 do 3.000 din).

V primeru delitve mest se nagrada deli. Neresnični podatki o kategorijah šahistov, ugotovljeni na tekmovalnem, pomenijo izgubo nagrade.

Pred pričetkom turnirja vsaka ekipa plača prijavnino 500 din za moško ekipo in 300 din za žensko, oz. mladinsko ekipo.

Prijavite se lahko uro pred začetkom festivala.

Obvestilo smučarjem

Člane smučarske sekcije PD Iskra in ostale zainteresirane obveščamo, da si lahko nabavite nove smučarske izkaznice in nalepke za sezono 1983/84, v PPC — Trg revolucije 3, pri tov. Matotek (vsak dan od 13.-15. ure).

Dopisujte!

Časopisne novice

Delovna organizacija KOP se namerava priključiti Iskri in tovarni električnih ročnih orodij v Kranju. O združitvi bo 130-članski kolektiv odločal na referendumu. V kovinskem podjetju vidijo v povezavi z Iskro delovno organizacijo ERO boljše možnosti za obstoj. Njihov položaj se je namreč v zadnjem času zaradi krize v gradbeništvu močno poslabšal. V ERO, kjer bodo prav tako na referendumu glasovali o priključitvi pa si od te povezave obetajo boljše možnosti za razširjeno proizvodnjo električnih orodij — Delo.

Prihodnje leto bo mariborska VTŠ praznovala 25-letnico ustanovitve. Mariborski Večer je zanimalo, kako je uspelo VTŠ prodreti na Slovenskem in kako se šola prilagaja razmeram jugoslovanskega gospodarstva. Na razgovor so zato povabili prof. dr. Adolfa Šosterja, do nedavnega dekana VTŠ in sedaj vodjo inštituta za strojništvo. Glede sodelovanja z Iskra je dr. Šoster dejal: „Z Iskra iz Ljubljane sodelujemo na vseh področjih, ki jih razvijamo na obeh inštitutih. Izobraževanje je vsekakor na prvem mestu, sledi razvijanje novih proizvodov, sodelovanje pri razvoju. Naše posebne delovne skupine se vključujejo v posamezne Iskrine razvojne programe, redno pa si izmenjujemo vse informacije, ki so lahko zanimive za oba. Iskra nam je, denimo, dala mikroprocesorje, na katerih smo se učili in razvijali nove sisteme. Korist smo imeli oboji. Dalje, leta 1970 smo pričeli na šoli razvijati sodobno tehnologijo, ki jo imenujemo numerično krmiljenje obdelovalnih strojev. Pri nas je to novost, v svetu pa že močno uveljavljeno znanje.“

Nova Gorica in hrvaški Otočac sta pobrateni mesti. Povezava se sedaj pogloblja tudi med združenim delom obeh mest. Prva oblika sodelovanja novogoriške Iskre bo z Autoprevozom iz Otočca. V Iskri bodo šolali Autoprevoze električarje s tem, da bodo kasneje lahko prevzeli servisiranje Iskrinih izdelkov v Liki. Vjesnik, Zagreb.

Ljubljanski Dnevnik v rubriki n.n.:

„V Iskri že dve leti čakajo na dovoljenja za izvozno usmerjeni program, bojijo pa se, koliko bodo morali čakati na novega, ki ga pripravljajo. Birokratska kolesa pa na vseh ravneh počasi meljejo. Elektronika, industrija-njun napredek je v tej primerjavi enak najhitrejšemu vlaku, ki brzi mimo — papirnatega pešca.“

Vprašanje je, kaj nam pomaga moderna tehnika, če nam jo odobrava polževa administracija? V Iskri poudarjajo: Čemu nam najmodernejši računalnik, če nekeje „zgoraj“ še vse računajo na „računalnik s kroglicami“, ki jih pomikajo sem ter tja.“

Zbral in uredil Marjan Kralj

Potrebe po sodelavcih

Na tem mestu bomo redno objavljali vsa prosta dela in naloge v Iskri, tako za redno delo kot za sodelovanje v občinskih projektih zasnovanih nalogah v okviru SOZD ali posameznih DO. Prav tako bomo v skladu z 89. členom samoupravnega sporazuma o združevanju v SOZD objavljali sproščene sodelavce, ki jim v TOZD oziroma Delovni skupnosti ne moremo zagotoviti ustreznega dela ter tiste, ki sami želijo menjati delo, bi pa radi ostali v Iskri. Objavljali bomo tudi razpise za vodilna in vodstvena dela in naloge. V glasilu, ki izhaja ob petkih bomo objavili vse potrebe, ki bodo prispale k nam do vključno vsakega ponedeljka.

Objave zbira in ureja: Judita Bagon, SOZD Iskra DSSS, Trg revolucije 3, Ljubljana. E-11, telefon 213-213, int. 21-25.

ISKRA ZORIN, TOZD BII, Snežniška 1, Ljubljana

1. Svetovalec s področja integralnega sistema zagotavljanja kvalitete

Pogoji: Fakulteta za strojništvo II. stopnja, znanje tujega jezika, 3 leta delovnih izkušenj na tem področju

Delo je za določen čas s polnim delovnim časom. Pisne prijave z dokazili pošljite v 15 dneh na naslov Iskra ZORIN, TOZD BII, Snežniška 1, Ljubljana

PREKLIC OBJAVE

Zaradi pretečenega roka, Iskra Mikroelektronika — v ustanavljanju preklicuje objavo prostih del in nalog, ki so bile objavljene v Glasilu Iskra dne, 5. 11. 1983 v št. 42-43.